

גליון קנין תורה

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

יו"ל ע"י חבורת קנין תורה

פרויקט לחיזוק עמודי התורה והחסידות
מסערת כל ספר איפיקי לעשיית

נציבי חודש תשרי

הנגידים הנכבדים והמפוארים

משפחת מארגענשטערן שיחיו

לעי"נ אביהם הרב מנחם מענדל ב"ר יצחק מרדכי ז"ל

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
אין התורה נקנית אלא בחבורה (מסכת סנה)

שינון לחזרה

חולין גליון י"ח

פ' האזינו - נח
תשפ"ה

שינון לחזרה

עמוד א'
שאלות ותשובות
עמוד ט"ותמצית שקלא וטריא עם ביאורים והערות
מס' חולין דף פט. עד דף צג:

אמר רבי אבא, קשה גזל הנאכל, דהגזול ואוכל קשה הוא לעשות תשובה, שאפילו צדיקים גמורים אינן יכולין להחזירו שנאמר בלעדי רק אשר אכלו הנערים^א.

אמר רבי יוחנן בשם רבי אלעזר ברבי שמעון, כל מקום שאתה מוצא דבריו של רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי בהגדה, עשה אונן כאפרכסת. שדרש הא דכתיב לא מרבכם מכל העמים חשק ה' בכם וגו' כי אתם המעט, אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל, חושקני בכם, שאפילו בשעה שאני מושפיע לכם גדולה אתם מומעטין עצמכם לפני נוח לא מרבכם – לפי שאין אתם מרבין עצמכם אלא מומעטין, לפיכך חשק בכם כי אתם המעט – מומעטין עצמכם בענוהו. נתתי גדולה לאברהם אמר לפני ואנכי עפר ואפר, נתתי גדולה למושה ואהרן אמרו ונחנו מה, נתתי גדולה לדוד אמר ואנכי תולעת ולא איש. אבל עובדי כוכבים אינן כן, אלא נתתי גדולה לנמרוד בדור הפלגה, אמר הבה נבנה לנו עיר. נתתי גדולה לפרעה, אמר מי ה' אשר אשמע בקולו. נתתי גדולה לסנחריב, אמר מי בכל אלהי הארצות וגו'. נתתי גדולה לנבוכדנצר, אמר אעלה על כמתי עב אדמה לעליון. נתתי גדולה לחירם מלך צור אמר מושב אלהים ישבתי בלב ימים שבנה לו שבעה רקיעים של נחושת, ועלה וישב עליהם והכריז על עצמו שהוא אל.

^א לא היה גזל ממש, אלא שהיה נראה לו כגזל, ומכל מקום היה קשה צעירי אברהם לשלם מה שכבר נאכל; מהרש"א.

^ב ולכן נקרא שמו 'נמרוד', שהמריד כל העולם במלכותו על הקדוש ברוך הוא.

דף פ"ט ע"א

מצוות שיש בהם הנאה

אמר רבא, בשכר שאמר אברהם אבינו עפר ואפר זכו בניו לשתי מצוות שיש בהם הנאה; (א) אפר פרה, שמטהרו ממומאנתו – דאי לאו אפר אין לו טהרה עולמית. (ב) עפר סוטה, שממיל שלום בין איש לאשתו ודכתיב ונקתה ונזרעה זרעו.

ולא אמר שזכו בשכר זה למצוות כיסוי הדם, משום דאף דבכיסוי הדם יש הכשר מצוה, מכל מקום ליכא הנאה כיון דאפילו בלי כיסוי מותר הבשר באכילה.

ואמר רבא, בשכר שאמר אברהם אבינו למלך סדום שלא יטול ממנו מחוט ועד שרוך נעל לפי שלא רצה ליהנות מן הגזל, זכו בניו לשתי מצוות שיש בהם הנאה; (א) רצועה של תפילין, דכתיב וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך, ואמר רבי אליעזר הגדול, אלו תפילין שבראש שאות הן לכל כי שם ה' נקרא עליך. (ב) חוט של תכלת, כדאמר רבי מאיר, מה נשתנה תכלת שהזקיפה תורה לציצית מכל הצבעונין, מפני שתכלת דומה לים – לפי שההלזון מן הים הוא עולה אחת לשבעים שנה, ומראית דמו דומה לים, וים אנו רואין שדומה לרקיע, ורקיע דומה לספיר דכתיב ויראו את אלקי ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטוהר, וספיר דומה לכסא הכבוד דכתיב כמראה אבן ספיר דמות כסא, וכשהקדוש ברוך הוא מסתכל בכסא הכבוד שלו, נזכר במצוה זו שהיא כנגד כל המצוות.

תירץ רב אשי, דשאני שופר ולולב דצריכין 'שיעור'; בשופר כדי שיאחזנו בידו ויראה לכאן ולכאן, ובלולב שיעור הדם וערבה שלשה טפחים, ולולב ארבעה. וכיון דעבודה זרה עומד לשריפה, כל העומד לשרף כשרוף דמי הלכך שיעוריה לאו שיעורא הוא דכתותי מכתת, ולכן פסולים. אבל הכא אצל מצות כיסוי, מכסין בה, דכמה דשריף ומיכתת מועלי לכסוי, ומשום איסור הנאה ליכא כיון דמצוות לאו ליהנות ניתנו.

הדרן עלך פרק כיסוי הדם

דף פ"ט ע"ב

פרק שביעי – גיד הנשה

איסור גיד הנשה במוקדשין

תנן במשנתנו, גיד הנשה נהוג בארץ ובחוצה לארץ, בפני חבית ושלל בפני חבית, בבחמה ובחיה, בחולין ובמוקדשין.

הקשו בגמ', דפשיטא שהוא נהוג במוקדשין, דהרי איסור גיד הנשה נהוג בבחמה משעה שנוצרה, וכי משום שהקדישה פקע איסור גיד הנשה מיניה.

ואין לומר דסבירא ליה לתנא יש בגידין בנותן טעם בבשר, ואשמעינן שהאוכל גיד הנשה של מוקדשין לוקה שנים; אחת משום גיד – שאפילו עץ הוא התורה חייבה עליו, ואחת משום מוקדשין כיון שיש בו טעם ונהנה מן המוקדשין. ושמעין מינה תרתין; חדא דיש בגידין בנותן טעם, וחדא דאיסור חל על איסור. דאם כן לא היה החידוש שאיסור גיד נהוג במוקדשין אלא להיפוך שאיסור הקדש חל על גיד, והכי איבעי ליה למתני 'מוקדשין נהוגות בגיד'.

וגם אין לומר דאשמעינן האי תנא דאין בגידין בנותן טעם, והכי קאמר המשנה, איסור גיד הנשה לבדו נהוג במוקדשין אבל איסור מוקדשין אין בו. דהא תנן לקמן (דף צ"ו ע"ב), ירך שנתבשל בה גיד הנשה, אם יש בה בנותן טעם ושיעור חכמים דכל נותן טעם סתם היינו בששים הרי זו אסורה. הרי מבואר דתנא דמשנתנו סבירא ליה יש בגידין בנותן טעם.

וגם אין לומר דהמשנה איירי בבחמת שלמים שילדה, ואשמעינן התנא דאיסור גיד הנשה חל על מוקדשין. דלא תימא

רבא וי"א רבי יוחנן אמר, גדול מה שנאמר במשה ואהרן יותר ממה שנאמר באברהם. דאילו באברהם כתיב ואנכי עפר ואפר ואילו במשה ואהרן כתיב ונחנו מה דהיינו ולא כלום.

רבא וי"א רבי יוחנן אמר, אין העולם מתקיים אלא בשביל משה ואהרן, דכתיב הכא שאמרו ונחנו מה, וכתיב תולה ארץ על בלימה דהיינו על זכות אותן שנחשבו לבלימה.

רבי אילעא אמר, שאין העולם מתקיים אלא בשביל מי שבולם את עצמו – דהיינו שסוגר את פיו בשעת מריבה, שנאמר תולה ארץ על בלימה. רבי אבהו אמר שאין העולם מתקיים אלא על מי שמושים עצמו כמי שאינו, שנאמר ומתחת זרועות עולם שמי שנדרס תחת הכל, הוא זרועות עולם.

רבי יצחק פירש הפסוק האמנם אלם שאומנותו של אדם בעולם הזה הוא שישים עצמו כאלם. ואין הכוונה שיעשה עצמו כאלם אף לדברי תורה, דלכן כתיב אחר כך צדק תדברון שצדק דהיינו דברי תורה אותו תדברון. אבל לא יגיס דעתו בזה שהוא לומד תורה, דלכן כתיב אחר כך מישרים וכמיושר – ארץ חלקה שנוחה לידם¹ תשפטו בני אדם.

מצוות לאו ליהנות ניתנו

רבי זעירא וי"א רבה בר ירמיה אמר, שמכסין בעפר עיר הנדחת, וסברו דהיינו אפר שריפתה. והקשו, האך יכול לכסות בה הא איסורי הנאה הוא, דכתיב בעיר הנדחת לא ידבק בידך מאומה מן החרם. תירצו בשני דרכים:

(א) זעירי אמר, דאיירי בעפר קרקעה דאינו צריך שריפה, דכתיב ואת כל שללה תקבון אל תוך רחובה ושרפת, מי שאינו מחוסר אלא קביצה ושרפה טעון שריפה, יצא זה שמחוסר תלישה, קביצה, ושריפה.

(ב) רבא אמר, אפילו בעפר שרפתה נמי מותר לעשות כיסוי הדם – כיון שכיסוי הדם מצוה הוא ולא הנאה, שהמצוות שנתנו לישראל לא לשם הנאה נתנו להם, אלא גזירת מלך היא עליהם.

רב רחומי הקשה לרבינא, אם אמרינן מצוות לאו ליהנות ניתנו, למה שנינו בברייתא דשופר של עבודה זרה לא יתקע בו, וכן לולב של עבודה זרה לא יטול. ולכאורה הכוונה שאם תקע בה או נטלה, לא יצא. הרי מבואר דקיום מצוה חשובה הנאה.

ואין לדחות דלא היה כוונת הברייתא אלא דלכתחלה לא ישתמש בשל עבודה זרה משום דמאים הוא, ומכל מקום אם עבר יצא ידי מצותו. דהא שנינו בברייתא להדיא דבשניהם לא יצא.

¹ רש"י נקט כן, והיינו אליצא דחכמים שסוברים דגיד הנשה נהוג בשלל, אולם רבי יהודה מולק על זה. ובשלל זה סגר הגמ' דהמשנה אילו חכמים; ראש יוסף.

קנין תורה

רבי יהודה סברא זו דמשום חומריה דגיד דנוהג בבני נח חל נמי איסור גיד על איסור אחר, אלא לענין שנוהג בבהמה טמאה. דאף על גב דאיסור טמאה ממעי אמה היא, ואיסור גיד אינו עד שיוולד – דהא רבי יהודה אין נוהג בשליל קאמר במתניתין, אפילו הכי חייל גיד על איסור טמאה, כיון דאיסור טמאה לאו בעלמא הוא, ואיסור גיד חמור הוא שכן נוהג בבני נח. אבל לא מצינו שמפני כן יחול על לאו דקדשים דחמור יותר שעל ידה בא לידי כרת – כגון אם אכלו בטמאה, או פיגול ונותר.

אלא מסיק הגמ', דיש לפרש משנתנו בב' אופנים: (א) במבכרת שילדה בכור. דכיון דלא קדוש ולד בבכורה אלא ביציאתו מן הרחם, שניהם חלים בבת אחת. ואשמעינן תנא דידן דאף על גב דאין גיד הנשה נוהג בשאר מוקדשין, כיון דאיסור מוקדשין קדים ושוב אין חל עליהן איסור גיד הנשה. אפילו הכי יש מוקדשין שהגיד נוהג בהן, כגון בכור, וממה נפשך; אם גיד הנשה נוהג בשליל, איסור גיד קודם ותו לא פקע, ואף אי אין נוהג בשליל, הרי תרוייהו בהדי הדדי אתו, ושניהם חלים.

(ב) לעולם איירי המשנה גם בשאר קדשים, וסבר האי תנא ולדות קדשים בחווייתן ובשעת לידתן הן קדושים, ולא ממעי אמה. הילכך איסור גיד נוהג בכלן, משום דאיהו קדים כיון דנוהג בשליל ותו לא פקע.

באיזה מוקדשין נוהג איסור גיד הנשה

רבי יוחנן בר יוסף אמר, הא דאמרינן איסור גיד הנשה נוהג במוקדשין, היינו רק בקדשים הנאכלין – כגון חטאת ואשם ושלמים. אבל קדשים שאינן נאכלין – כגון עולה, אין איסור גיד נוהג בהן.

ורבי יוחנן אמר אחד קדשים הנאכלין ואחד קדשים שאינן נאכלין, איסור גיד הנשה נוהג בהן.

ללישנא קמא אמר רב פפא, דלא נחלקו אמוראי בזה, אלא רבי יוחנן איירי לענין לחלוקתו, שאם אכלו הוא לוקה גם על גיד

דאיסור גיד אינו נוהג בשליל, ואם כן בשעת לידה לא אתי איסור גיד הנשה וחל על איסור קדשים שהיה נוהג בה עוד במעי אמו, דאין איסור חל על איסור. לכן אשמעינן דשפיר נוהג בכל הקדשים ואף בולד שלמים, משום דאיסור גיד הנשה כן נוהג בשליל, נמצא דשני האיסורים חלין בבת אחת.

דמודקתני בסיפא דמשנתנו פלוגתא אי גיד הנשה נוהג בשליל, הרי מבואר דרישא לא איירי בשליל. אולם דחו קושיא זו, דלעולם יש לומר דרישא אשמעינן דנוהג בשליל ודאי אין נוהג בשליל, קדים ליה איסור מוקדשין ותו לא אתי איסור גיד וחיל עליה, והדר תנא פלוגתא לאשמעינן דדבר זה שהשמיענו תחלה שהוא נוהג בשליל לאו דברי הכל היא, אלא מחלוקת רבי יהודה ורבנן.

אמנם דחו תירוץ זה באופן אחר, דאין לומר ששניהם חלין כאחת. דהא תנן, על אלו טומאות הנזיר מוגלח – שאם נטמא לאחר שמנה מקצת נזירותו, סותר כל מה שמנה ומגלח וחוזר ומתחיל ומונה; על המת, ועל כזית מן המת, אבל לא על שאר טומאות כגון נבלה ושרץ. והקשו דאם על כזית מן המת מוגלח, על כולו לא כל שכן, ולמה איצטריך המשנה לאשמעינן שהוא מוגלח על המת. ואמר **רבי יוחנן**, לא נצרכה אלא לנפל שכולו קיים ועדיין לא נתקשרו איבריו בגידיו, שהרי כל איבריו נוצרים ועדיין אין עליו כזית בשר. הרי מבואר דהאברים נוצרים קודם לגיד, ואם כן הכא נמי בולד קדשים, תחלה משעה שנוצר וכבר קדוש הוא, עדיין אין עליו גידין שיאסרו בגיד הנשה, נמצא דתחלה חל איסור מוקדשין, ורק אחר כך איסור גיד הנשה, והרי אין איסור חל על איסור, אם כן לא יהא נוהג איסור גיד בולד קדשים.

ואין לומר דאף על גב דבאמת איסור מוקדשין קדים, מכל מקום איסור גיד חייל עליה – הואיל ואיסור חמור הוא שנוהג בבני נח כמבואר לקמן (דף ק' ע"ב).

דף צ' ע"א

שהרי התנא שסובר שאיסור גיד נוהג בבני נח, **רבי יהודה** הוא. ומשנתנו לא אזיל כרבי יהודה, דהא קתני במשנתנו שגיד הנשה נוהג בין בירך של ימין ובין בשל שמאל, ואילו רבי יהודה שמעינן ליה לקמן דאמר אינו נוהג אלא באחד מהן.

וגם אין לומר דהאי תנא סבר לה כוותיה בחדא – דנוהג בבני נח, ופליג עליה בחדא – דנוהג בשתי יריכות. דלא מצינו שאמר

⁷ דמת כמיז צפרשה 'וכי ימות מת עליו'.

⁶ דלא מימא צמעי אמן קדושים, ואיסור מוקדשין קדים דלאמנן נפפל שלא נתקשרו אבריו בגידין, ותו לא אתי איסור גיד ומייל.

ולכא נקט 'צווייתן' משום לישנא דקרא דלפיין מיניה קדושת ולדות קדשים צמס' צבורות (דף י"ד: 7) 'רק קדשין' אלו תמורות, 'אשר יהיו לך' אלו הולדות.

¹ וכאן לא פירש רש"י דאפי' לרבי יהודה שאינו נוהג בשליל על כל פנים חל שניהם צבת אחת, עי' ראש יוסף לניאור.

דף צ' ע"ב

אבל **רבי** סובר, דאין הכי נמי דגידין ועצמות של היתר שהם מחוברים אין צריך קרא לרבות, אבל לגיד הנשה שאסור באכילה שפיר צריך קרא שמוטר להעלותו כשהוא מחובר. ואם כן ליכא קרא לרבות שאפילו אם פירשו, יעלו.

ורבנן סוברים דאין לומר שהפסוק בא לרבות שיקריב גיד הנשה כשהוא מחובר, דהא כתיב לענין קרבנות ונסכיחם **שה** אחד מן הצאן מן המאיתים ממשקה ישראל, וילפינן מיניה דהיינו רק מן המותר לישראל, אבל גיד הנשה דאסור לישראל לא. ועל כרחק בא הפסוק לרבות גידין ועצמות המותרים לישראל, שאפילו אם פירשו לא ירדו.

ורבי סובר, דאף שגיד הנשה אסור באכילה לישראל, הרי גם חלב ודם אסורין לאכול, ומכל מקום קרבים לגבות. והא דילפינן דצריך להיות 'מן המותר לישראל' היינו רק למעט טריפה. אבל מן הכשר, קרב כולו ואף חלקים האסורים לישראל.

אבל **רבנן** סוברים דאין להביא ראיה מחלב ודם, כיון דמצותן בכך – שהם עיקר הקרבן.

הרי מבואר דנחלקו תנאי, אם מותר להקריב גיד הנשה בעודו מחובר לירך. **דלרבי**, מותר להקריבו. **ולרבנן**, אסור להקריבו אלא צריך לחלצו לפני הקרבה.

• נחלקו אמוראי אם מותר להקריב גיד הנשה של עולה; **לרב הונא**, חולצו מן הירך ומשליכו לתפוח וצבור האפר שבאמצע המזבח שהיו גורפין האפר תמיד וצוברין שם וכשהוא רבה מוציאין אותו לחוץ והוא נקרא תפוח.

לרב חסדא, אין צריך לחלצו אלא יכול להקריבו על המזבח. דהא לא כתיב איסור בגיד הנשה שלא יאכלנו המזבח, אלא כתיב **על כן לא יאכלו בני ישראל**. אבל רב הונא סובר שאסור להעלות משום דבעינן ממשקה ישראל, שדבר הנקרב על גבי המזבח צריך להיות מן המותר לישראל.

שנינו בברייתא, גיד הנשה של שלמים, שהירך שלה נאכל, חולץ ממנה הגיד ומכבדו לאמה שבעזרה, ואינו מצוה לשורפו

הנשה של עולה. ורב חייא בר יוסף איירי לענין להעלותו למזבח, שאין איסור להעלותו למזבח וכמו שיתבאר לקמן דלא כתיב ולא יאכל המזבח.

ללישנא בתרא אמר רב פפא, דלא נחלקו אמוראי בזה, אלא **רבי חייא** בר יוסף שאמר אין נזהג בעולה, איירי לענין אם צריך לחלצו מן הירך לפני העלאתו על גבי המזבח. ורבי יוחנן דאמר שהוא נזהג בעולה, איירי לענין להעלותו בפני עצמו, שאם פירש מן הירך, אין להעלותו.

רב נחמן בר יצחק אמר, דנחלקו בגיד הנשה של קרבן עולה אם מותר להעלותו כשהוא עדיין מחובר בהירך. דבברייתא אחת שנינו דהא דכתיב והקטיר הכהן את 'הכל' המזבחה באה לרבות שיקטיר עצמות, גידין והמותרין, שהם דומין לעצמות, קרנים, והמלפים. אבל אם פירשו חלקים אלו מן הכשר אין צריך להעלותם, דלכן כתיב **ועשית עולותיך 'הבשר והדם'**. אבל לא אמרינן דצריך שיחלוץ גידים ועצמות ויעלה רק הכשר והדם לגבי מזבח, דלכן כתיב והקטיר הכהן את 'הכל' המזבחה. אלא כיצד הוא עושה, אם הם מחוברין, יעלו. ואם פירשו, אפילו הן בראשו של מזבח ירדו.

והנה ברייתא זו לא אזיל אליבא דכולי עלמא, אלא נחלקו בה **רבי ורבנן** בברייתא אחרת, וברייתא זו רבי היא. דשנינו ברייתא, **דלתנא קמא** ילפינן מדכתיב והקטיר הכהן את 'הכל' המזבחה לרבות העצמות והגידים והקרנים והמלפים, ואפילו אם פירשו. והא דכתיב **ועשית עולותיך 'הבשר והדם'** דמשמע רק בשר ודם ולא דברים אחרים, היינו לענין אם פקעו מעל האור. שעיכולי בשר שפקעו מעל האור אתה מחזיר, ואי אתה מחזיר עיכולי גידים ועצמות שפקעו מעל האור.

אבל **רבי** סובר הא דכתיב והקטיר הכהן את הכל היינו ריבוי, והא דכתיב **ועשית עולותיך 'הבשר והדם'** היינו מיעוט, אלא דמהריבוי ילפינן שהגידין בזמן שהם מחוברין יעלו, ומהמיעוט ילפינן דאם פירשו, אפילו הם בראשו של מזבח, ירדו.

ורבנן סוברים דאין צריך קרא לרבות דכשהם מחוברין יעלו על גבי המזבח, מידי דהוה אראשה של עולה דצריך שיקריבנו שלם, כדכתיב **ואת הראש**, והרי עצמות הרבה יש בראש. ואם כן הא דכתיב והקטיר 'הכל' לא איצטריך לרבות אלא שאפילו אם פירשו יקטירם.

^פ והקשה רש"י למה ירך של שלמים נחתך בעזרה, והלא נאכל ככל העיר. וציאר בשני דרכים; (א) דגרסינן חטאת ואשם שהן נאכלין בעזרה, (ב) משום חזה ושוק של כהנים והגיד כמזבח, ורוב אכילתן ודירתן בעזרה ולשכותיהם שם היו ישנים, נקט נמי שלמים.

^י ומבאר רש"י דהיינו ללישנא קמא ד'להעלותו' היינו במחזורין, אבל ללישנא בתרא ד'להעלותו' היינו בפני עצמו, צריך לומר דהכא נמי כוונת רב נחמן דפליגי אי צריך 'לחלוץ', אבל להעלותו בפני עצמו לכולי עלמא אסור; עפ"י לב אריה.

קנין תורה

נימים נארגת, ועל כל נימה ונימה עשרים וארבעה חומין^י, ארכה ארבעים באמה, ורחבה עשרים באמה^י ומשמונים ושתי רבוא חומין נעשית^י, ושתיים עושים בשנה, ושלוש מאות כהנים מטבילין אותה כשהיא נטמאת. והיינו לשון הואי דלא בעי כולי האי כהנים להטבילה.

באיזה ירך נוהג איסור גיד הנשה

תנן במשנתינו, דאיסור גיד הנשה נוהג בין בירך של ימין ובין בירך של שמאל. והיינו דלא כשיטת רבי יהודה המובא בברייתא, שאינו נוהג אלא באחת מהן, והדעת מכרעת את של ימין.

ונסתפקו בגמ' האם פשיטא ליה לרבי יהודה דהוא של ימין, והא דאמר 'דעת' היינו דעת תורה. או דלמא ספוקי מספקא ליה, ו'דעת' היינו דעת נוטה, שבאמת הוה ספק, אבל נראה במקצת שהוא ימין לפי דסתם הנאבק עם חבירו כשהוא נותן ימינו לשמאל חבירו וחובקו, ידו מוגעת מאחוריו עד ירך ימינו.

• שנינו בברייתא, העצמות^י והגידים והנותר של פסח, ישרפו לששה עשר ולא בחמשה עשר^י. והקשו למה צריך לשרוף הגידין; אם איירי בגידין שיש בהן בשר, הרי צריך הוא לאוכלם כליל פסח ולמה מותרין. ואם איירי כשקרה ונעשו נותר, הא כבר קתני בברייתא 'נותר'. אלא על כרחך איירי בגידי צואר דקשין כעצמות ודרכן לשיירן על כרחו וואורא דתנא למתנינהו באנפי נפשיהו כעצמות^י, ולכאורה אם לאו בשר נינהו, הא יכול לזרקן לאשפה.

תירץ רב חסדא, לא נצרכא אלא לגיד הנשה ואליבא דרבי יהודה דאמר אינו נוהג אלא באחת, דמספקא ליה הי אסור והי שרי. והלכך על כרחיה צריך לשייר הגידין, אבל מכל מקום שניהם בעי שריפה, דבכל אחד יש להסתפק האם זהו הגיד של היתר והוי נותר.

^י מקראי ילפינן במסכת יומא דפרק ג' לו כהן גדול (דף ע"א:); שחטה כפול עשרים וארבעה.

^י רש"י מציא פ"י ששמע, שארכה לגובהו של פסח חולס, ורחבה לרחבו. שפסח האולס גובהו מ' ורחבו כ', ופרוכת פרוסה נגדו לנעוטה בעלמא.

חולס כחצ שנהא לו, שאף פרוכת הדביר כך מדתו - רחבו לרחבו של היכל שהוא כ' אמה, וגובהו לגובהו מן העלייה ועד הרגפה.

^י רש"י מציא לישנא אחרת, דנעשה ככ"כ ריבוא נערות העוסקות בה.

^י היינו עצמות שיש בהן מות, ומפני ששמשו את הנותר דמותו הי כבשר ולפיכך טעוין שריפה כנותר עצמו. אבל עצמות דלאו בר אכילה אין טעון שריפה, דכתיב 'לא תותירו וגו' והנותר ממנו כל דקרין ציה 'לא תותירו' קריין ציה 'תשרפו', ואידך לא.

^י דקיימא לן במס' שבת (דף כ"ד:); אין שורפין קדשים ציום טוב.

משום נותר כיון דאסור באכילה^י. אבל גיד הנשה של עולה, שמעלהו עם הירך כמות שהיא שלמה. ולכאורה משמע שמעלהו ומקטירו על גבי המזבח והיינו דלא כרב הונא^י. תירץ רב הונא, דכוונת הברייתא שמעלהו על גבי מזבח, וחולצו שם ואינו מקטירו. אלא דמכל מקום צריך להעלותו יחד עם הגיד משום שנאמר הקריבחו נא לפחתך וגנאי הוא להביא ירך מפורעת למזבח.

שנינו בברייתא להדיא כוותיה דרב הונא, גיד הנשה של שלמים, מכבדו לאמה. ושל עולה, חולצו לתפוח.

גוזמא

תנן במס' תמיד, תפוח היה באמצע המזבח, פעמים היה עליו כשלוש מאות כור דשן. אמר רבא, שהוא 'גוזמא' - מילתא בעלמא ולא דווקא, דמעולם לא הגיע לשלוש מאות כור.

עוד תנן שם, כשבאין לשחוט התמיד, משקין אותו בכוס של זהב כדי שיהא נוח להפשיט. אמר רבא שהוא 'גוזמא' - דלא היה כוס של זהב דווקא^י.

אמר רבי אמי, דברת תורה לשון הואי ולשון הדין שאינו מדקדק בדבריו ומוציא בפיו דבר שאינו ולא שיתכון לשקר אלא לא דק, דכתיב ערים גדולות ובצורות בשמים ובודאי לא הגיעו עד שמיים^י, אלמא לא דק. וכן דברו נביאים לשון הואי, דכתיב אצל אדוניה ותבקע הארץ לקולם, דנראה מקול ההמון כאילו היא נבקעת. ודברו חכמים לשון הואי במשניות שהביאו לעיל.

רבי יצחק בר נחמני אמר בשם שמואל, בשלשה מקומות דברו חכמים לשון הואי^י: (א) תפוח, הא דאמרן. (ב) תנן, גפן של זהב היתה עומדת על פתחו של היכל ומודלה על גבי כלונסות. וכל מי שהיה מתנדב גרגיר או אישכול מביא ותולה בה. אמר רבי אלעזר ברבי צדוק, מעשה היה ונמנו עליה שלש מאות כהנים לפנותה, והיינו גוזמא. (ג) תנן, רבן שמעון בן גמליאל אומר משום רבי שמעון הסגן, פרוכת עוביה טפח ועל שבועים ושנים

^י דכי כמיז שרפה נותר דבצר הראויה לאכילה כמיז, כדכתיב 'אכל', והנותר ישרף.

^י רב הונא ס"ל דלא נחלקו רבי ורבנן בזה, ולכן אין לתרץ דברייתא זו רבי היא; ע"פ מהרש"א לעיל דף ז' ע"א.

^י אלא נחשט מעולה הנראה כהב; רע"ב.

^י רש"י על התורה מציא דרש זו על הפסוק שאמרו מרגלים.

^י אבל כוס של זהב דתמיד דווקא הוא, דאין עניות במקום עשירות.

• שנינו בברייתא, מי שאכל משני גידי הנשה של שתי ירכות של בהמה אחת, מימין ומשמאל, מזה כזית ומזה כזית; **לתנא קמא** לוקה שמונים. **לרבי יהודה**, אינו סופג אלא ארבעים, משום דסבירא ליה שאיסור גיד הנשה אינו נוהג אלא באחת מן הירכות.

ומדנקט 'אכל מזה כזית, ומזה כזית', ולא נקט אכל ב' זיתים משניהם, שמע מינה דשתי אכילות ושתי התראות הוו, ואם כן לכאורה מוכרח מכאן דלרבי יהודה פשיטא ליה דשל ימין הוא. דאם אינו אלא ספק, למה לוקה כלל הא בכל אכילה לא היה אלא התראת ספק. והרי מבואר דסבירא ליה **לרבי יהודה** דהתראת ספק לא שמה התראת. דשנינו בברייתא, דאשה שלא שהתה אחר גיטה שלשה חדשים, וניסת וילדה והולד הוא ספק בן תשעה מבעל הראשון, וספק בן שבעה לאחרון; **לתנא קמא**, בין הכה הבן האחד וחזר והכה את השני, או קלל האחד וחזר וקלל את השני, בין הכה שניהם בבת אחת, או שקלל שניהם בבת אחת, חייב משום דקסבר התראת ספק שמה התראה. **לרבי יהודה**, אינו חייב אלא אם כן אם הרים שתי ידיו והכה זה באחת וזה באחת, דאז חייב דהתראת ודאי היא. אבל אם הכה בזה אחר זה, פטור משום דהוה התראת ספק. הרי מבואר דסבירא ליה לרבי יהודה דהתראת ספק לא שמה התראה.

אבל דהו, דלעולם מספקא ליה, ומכל מקום חייב אחת כשאכל שניהם, אף שלא בהתראה אחת, דתנא זו סבירא ליה כתנא דברייתא אחרת דרבי יהודה סבירא ליה דהתראת ספק שמה התראה. דנחלקו תנאי בברייתא, בהא דכתיב **ולא תותירו ממנו עד בקר והנותר ממנו עד בקר באש תשרפו** למה אין לוקין על לאו של נותר; **לרבי יהודה** בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה, לעשותו לאו שניתק לעשה, דאין לוקין עליו. **לרבי יעקב**, משום דהוה לאו שאין בו מעשה, שהרי ישב לו ולא אכל, ומאליו נעשה נותר, וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו. הרי מבואר דלרבי יהודה אם לא בא הכתוב ונתקו לעשה, היה לוקה עליו, אף על גב ד'נותר' לעולם התראת ספק היא, דכל אימת שהתרו בו, יכול לומר עדיין לילה הוא, ויש לי עוד זמן לאכול.

• שנינו בברייתא, אכל שני גידין משתי ירכות של שתי בהמות; **לתנא קמא**, לוקה שמונים. **לרבי יהודה**, אינו לוקה אלא ארבעים. ומדנקט 'שתי בהמות' שמע מינה דשניהם ימניות, ודאי ימין ושמאל מה לי שתי בהמות ומה לי אחת. ועל כרחך פשיטא ליה לרבי יהודה שהוא של ימין. דאם מספקא ליה, לא היה לוקה כלל.

הרי לכאורה מבואר דמסופק ליה לרבי יהודה. דאם פשיטא ליה איזה אסור ואיזה מותר, השמאל שהוא מותר יכול לאכול, והימין שאסור לאכול יכול לזרקו ואינו צריך שריפה. תירצו בג' דרכים:

(א) **רב איקא בר חנינא** אמר, דלעולם אימא לך מיפשט פשיטא ליה לרבי יהודה דשל ימין הוא. והכא במאי עסקינן כשהוכריש ולבסוף נתערבו, שאין יודעין איזה ניטל מן הימין ואיזה מן השמאל.

דף צ"א ע"א

(ב) **רב אשי** אמר, דלעולם פשיטא ליה לרבי יהודה דשל ימין אסור. והכא איירי בשומן הנגיד שהוא מותר מדאורייתא. דשנינו בברייתא, שמונו של גיד מותר באכילה, וישראל קדושים העושין סייג לתורה נהגו בו איסור. והלכך על כרחיך משייר ליה משום מנהג, ומכל מקום צריך שריפה הואיל ומדאורייתא בר אכילה הוא.

(ג) **רבינא** אמר, לא נצרכא אלא לכדרב יהודה שאמר בשם שמואל, שני גידין הן; פנימי סמוך לעצם והוא גיד ארוך ונתון לארכו של שופי כשפורעין את הירך ופושט בכל הירך, ראשו אחד מחובר בעצם האליה ומשם נפשט לאורך השופי עד מקום חיבור הקולית ועצם הירך ושם הוא סמוך לעצם אסור מן התורה, וחייבין עליו מלקות (ובדילוף לקמן מהירך, ועוד שהוא על הכף שהכף הוא כשר עגול הסובב את הקולית ודבוק בה. ועל שם שהוא בצד פנימי של ירך צד שכלפי ירך חברתה כשהבהמה מחוברת קרי לה פנימי), והחיצון סמוך לבשר (וגיד קצר הנתון לרוחב השופי בסופו מובלע בקף הסובבת את הקולית, והוא נתון בצד חיצון של ירך) אסור מדרבנן, ואין חייבין עליו מלקות. דלאו היינו על הכף אלא בתוך הכף. ובההוא חיצון עסקינן שאסור רק מדרבנן, והלכך אסור באכילה מדרבנן, ומכל מקום צריך לשרפו משום דמדאורייתא מותר הוא.

¹ לאו דוקא הוא, דפשיטא דמתחלה היה ידוע איזה מהם הוא ימין ואיזה מהם השמאל. [כן פירש"י במס' פסחים, ובמהר"ם ש"ך כאן כתב דצאמת לא צעין שיכירו מעולם כלל].

² ומפני סייג ותקנה דרבנן מיעקר לאו דאורייתא דלא תותירו' בשב ואל תעשה; מהרש"א.

³ ולא קאי על רב חסדא דמוקי לה דוקא כר' יהודה. ולפי מה שאמר לקמן דלר' יהודה שמונו של גיד אפילו מדרבנן שרי, לא אמירא הך מירוצא כר' יהודה אלא כרבי מאיר; תוספות ד"ה רב אשי.

⁴ גם מירוך זה לכאורה לא אמירא כרבי יהודה, דלקמן מסיק לה רב יהודה אמר שמואל הך דינא מ'הירך' דפשיט ליה בצוליה ירך, לאפוקי מינן דלא, ורבי יהודה דריש 'הירך' המיומנת שזריך, אס לא נאמר דתמי שבעת מינה; תוספות שם.

קנין תורה

לוי, מלמד שהעלו אבק מרגלותם עד כסא הכבוד. דכתיב הכא
בהאבקו עמו וכתיב התם ח' וכו' וענן אבק רגליו.

ואמר רבי יהושע בן לוי, שנקרא שמו 'גיד הנשה', לפי
ש'נשה' – קפין ממקומו. וכדכתיב נשתה גבורתם (קפצה גבורתם), היו
לנשים (וחלשים כנשים).

רבי יוסי ברבי חנינא פירש הא דכתיב דבר שלח ביעקב זה
גיד הנשה ונפל בישראל שפשט איסורו בכל ישראל.

רבי יוסי ברבי חנינא פירש הא דכתיב שאמר יוסף למשרתיו
שהכינו הסעודה לאחיו וטבוח טבח והכין 'וטבוח טבח' שיפרע
להן בית השחיטה שלא יאמרו בשר הנחירה אני אוכלת. ו'הכין'
טול גיד הנשה בפניהם. והיינו כמאן דאמר (לקמן דף ק'): גיד
הנשה נאמר לבני יעקב בעודם בני נחיה.

רבי אלעזר דרש הפסוק ויותר יעקב לבדו, שנשתייר על פכין
קטנים. שכל כלים החשובים והמקנה כבר העבירן את נחל יבן
וכדכתיב לעיל מיניה ויעבר את כל אשר לו, ונשאר על פכין קטנים שלא
הספיק להעביר, וחשכה לו. מכאן יש ללמוד שצדיקים חביב
עליהם ממונם יותר מגופם, וכל כך למה, לפי שאין פושטין ידיהן
בגזל.

דף צ"א ע"ב

• כמה מקורות להא שתלמיד חכם לא יצא יחידי בלילה:

(א) כתיב ויאבק איש עמו עד עלות השחר שמע מינה לא
ניתנה רשות למזיק להזיק ביום, לפיכך לא הוצרך שמירה, אבל
בלילה כשנשאר יחידי, הוזק.

(ב) כתיב כשאמרה נעמי לרות שילך לבועז חנה הוא זורה
את גורן השעורים הלילה וכתיב אחריו ויהי בשכבו וגו' אמרה
לה דעי שאחר שיגמור לזרות לא יבא לביתו לשכוב, כיון שגנאי
הוא לתלמידי חכמים לצאת בלילה, ולכן וישכב בגורן.

והא דלרבי יהודה אינו לוקה אלא ארבעים, היינו משום
דאיירי כשאין כזית בהראשון או בהשני – אלא באחד מהם.
ונחלקו רבנן ורבי יהודה בהא דשנינו בברייתא: לתנא קמא חייב
על גיד הנשה, ואף על פי שאין בו כזית דקסבר בריה הוא, ובריה
אין צריכה שיעורא. ולרבי יהודה אינו חייב עד שיהא בו כזית,
דסבר לאו בריה חשיב, אלא כחתיכה מן הבהמה.

וחמסם למה באמת פשוט לו לרבי יהודה שהוא של ימין; (א)
רבא אמר, משום דכתיב הירך דהיינו המיומנת שבירך. אבל
רבנן סוברים, הא דכתיב 'הירך' לאשמועינן אתא דבההוא גיד
קאי, דפשיט איסוריה בכליה ירך, הוא וקנוקנותיו ושרשיו
נפשטין בכל הירך, והיינו גיד הפנימי הגדול הנמצא בתחלת
פריעת הירך, לאפוקי חיצון דלא.

(ב) רבי יהושע בן לוי אמר דכתיב בהאבקו עמו כאדם שחובק
את חבירו וידו מוגעת לכף ימינו של חבירו מאחוריו.

(ג) רבי שמואל בר נחמני אמר, ששרו של עשיו נדמה לו
ליעקב כאילו הוא עובד כוכבים, ולכן טפלו יעקב לימינו כדי שיהא
מזומן לאוחזו אם יקום עליו, והמלאך נגע בירך הסמוכה לו.
וכדאמרינן, ישראל שנמפל לו עובד כוכבים בדרך, מחברו
לימינו.

(ד) רב שמואל בר אחא אמר בשם רבא בר עולא, שנדמה
ליעקב כתלמיד חכם, וחלק לו יעקב כבוד כאילו הוא רבו וטפלו
לימינו, כדי שיהא יעקב לשמואל המלאך. כדאמרינן, המהלך לימין
רבו הרי זה בור – שאין בו חכמת דרך ארץ.

אבל רבנן החולקים על רבי יהודה ואסרו שני הגידין, סוברים
שבא מאחורו של יעקב והכהו בשתייהם, עד שנשו ממקומם ועלו.

• רבנן דלא איצטריך הא דכתיב בהאבקו עמו למוימרא
כדרך הנאבקים נגע בו, דרשו מיניה הא דאמר רבי יהושע בן

^א לפי שני יעקב שומרי מצוות היו, דאף על פי שלא נתנה תורה מקובלן היו
מאבותיהם.

^ב התוס' (ד"ה כמאן דאמר) הקשו, דילמא לא נאסר, ואפילו הכי היו מקיימין,
כמו שמיטה דקאמר ליה פרע להם בית השמיטה. ומירא, מדקאמר 'והכין'
משמע דכלאו הכי לא משתרי.

אבל הלב אר"י מדויק מדברי רש"י [בהערה דלעיל] דמאד שמיטה אפשר שהיו
מקובלין מאבותיהם – אצרהם אצניו. אבל גיד הנשה לא נהג זה אצרהם אצניו
וממילא לא קבלוהו כל האצות הנאים אחריו, וכיון שלא אכלוהו על כרחך משום
שנאסרו בו.

^א דמתן במסכת מכות (דף י"ג.), דלרבי שמעון האוכל חטה אחת כל שהוא
חייב, כמו האוכל נמלה כל שהוא חייב, מפני שהוא צריה. וואף גיד הנשה
חשיב צרי, משום דאין לו את השם 'גיד הנשה' אלא כשהוא שלם; תוס' מס'
מכות שם ד"ה ורבנן.

^ב דכיון דהכתוב מעיד שלא היה יכול לו, יש לנו לומר מאיזה מקום בא עליו
המלאך עד שנגע בכף ירך אחד שלא היה יכול להסיר ממנו, והכתוב בא לפרש
ולא לסתום, ולהכי קאמרינן דכעווד כוכבים נדמה לו, או כת"ח נדמה לו,
דהשתא שפיר נדע באיזה ירך נאסר, דהיינו טופלו לימינו, אבל אם היה נדמו לו
כישראל וכו', אכתי לא הוה ידעין באיזה ירך שנאסר כיון דיכול לטופלו לאיזה
יד שירצה; מהרש"א.

קנין תורה

• כתיב ויחלום והנה סולם מוצב ארצה, ושנינו בברייתא שרחבו של סולם היה שמונת אלפים פרסאות. דכתיב והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו משמע שעולים יחד ולא זה אחר זה, וכן יורדים יחד, וכאשר פגעו העולים והיורדים, הוו להו ארבעה הרי צריך רוחב הסולם להחזיק ארבעתן. וכתיב במלאך וגויתו כתרשיש דהיינו כים ששמו תרשיש, וקבלנו במסורה דתרשיש היה גדול שני אלפים פרסאות, הרי סך הכל היה הסולם צריך להיות רוחב שמונה אלפים פרסאות.

שנינו בברייתא, המלאכים היו עולים ומסתכלין בדיוקנו של מעלה ופרצוף אדם שבארבע דיות בדמות יעקב, ויורדין ומסתכלין בדיוקנו של מטה, בעו לסכוניה ליעקב אבינו מחמת קנאה, מיד והנה ה' נצב עליו לשמרו. אמר רבי שמעון בן לקיש אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאמרו, שהיה הקדוש ברוך הוא עומד עליו כאדם שמניף על בנו במניפה להצילו מן השרב.

• הא דאמר לו הקדוש ברוך הוא ליעקב בחלום הארץ אשר אתה שוכב עליה לך אתננה ולזרעך לכאורה קשה דמאי רבותיה, וכי ארבע אמות משכבו הבטיחו לתת לבניו. פירש רבי יצחק, מלמד שקפלה הקדוש ברוך הוא לכל ארץ ישראל והניחה תחת יעקב אבינו שתהא נוחה ליכבש לבניו כד' אמות.

• כשאמר המלאך ליעקב שלחני כי עלה השחר, אמר לו יעקב, וכי גנב אתה, או גונב נפשות אתה שמתירא מן השחר. אמר לו המלאך, אני ומיום שנבראתי לא הגיע זמני לומר שירה עד עכשיו. וזה מסייע ליה"ל להא דאמר רב חננאל בשם רב, שלש כתות חדשים מושל מלאכי השרת אומרות שירה בכל יום, אחת אומרת 'קדוש', ואחת אומרת 'קדוש', ואחת אומרת 'קדוש ה' צבאות'.

הקשו בגמ' על דברי רב חננאל בשם רב מהא דשנינו בברייתא, חביבין ישראל לפני הקדוש ברוך הוא יותר ממלאכי השרת באמירת שירה בג' דברים אלו; (א) ישראל אומרים שירה בכל שעה ומלאכי השרת אין אומרים שירה אלא פעם אחת ביום, וי"א פעם אחת בשבת, וי"א פעם אחת בחודש, וי"א פעם אחת בשנה, וי"א פעם אחת בשבוע, וי"א פעם אחת ביובל, וי"א פעם

³ כחן משמע שאותם שעולים הם שורדים, ולעיל משמע שאחרים היו - דקאמר עולין מרי ויורדין מרי כי פגעי בהדי הדדי, הוו ארבעה; תוספות ד"ה עולין.

⁴ הוה סיוע, צמח שאומר שהמלאכים אומרים שירה. אי נמי הא דקאמר שלא הגיע זמני מיום שנבראתי לומר שירה עד עכשיו, הכי נמי קאמר רב חננאל שאינם ראשין להרבות בשירה, דקאמר אחד אומר קדוש וכו' לא, וכן מסתמא לא היו אומרים שירה אלא פעם אחת; תוספות ד"ה מסייע.

(ג) כתיב וישכם אברהם בבקר ויחבוש את המורו וגו' ולא הלך קודם היום, ואף על גב דלאו יחיד הוה, וכל שכן יחיד.

(ד) כתיב לך נא 'ראח' את שלום אחיך ואת שלום וגו' בעת שאדם יכול לראות, דהיינו ביום.

(ה) רב אמר מדכתיב ויזרח לו השמש כאשר עבר את פנואל, ואמר רבי עקיבא, שאלתי את רבן גמליאל ואת רבי יהושע בשוק שמוכרין בו בשר של המקום 'אימאום' כשהלכו ליקח בהמה למשתה בנו של רבן גמליאל, למה כתיב ויזרח לו' השמש, וכי שמש לו לבד זרחה, והלא לכל העולם זרחה. תירץ רבי יצחק, שמש הבאה בעבורו קודם זמנה, זרחה בעבורו.

חלומי של יעקב אבינו

מצינו שמש הבאה בעבור יעקב אבינו, בהא דכתיב ויצא יעקב מבאר שבע ויילך הרנה דמשמע דכבר הגיע לחרן, ואחר כך כתיב ויפגע במקום דהיינו בית אל, הרי אכתי לא הגיע לחרן. אלא באמת מתחלה הגיע יעקב לחרן, ואז אמר וכי אפשר שעברתי על מקום שהתפללו אבותי ואני לא התפללתי. כאשר נתן דעתו לחזור, נתקצרה הדרך ונתקמצה לו, מיד ויפגע במקום כאדם הפוגע בחבירו שבא כנגדו. ודרשינן 'ויפגע' גם בלשון תפלה, דלאחר שהתפלל שם רצה לחזור לחרן, אמר הקדוש ברוך הוא, צדיק זה בא לבית מלוני ויפטר בלא לינה, מיד בא השמש בדכתיב ויילך שם כי בא השמש ללמדנו ששקעה קודם זמנה.

• הא דכתיב ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו משמע דהרבה אבנים הוו, ואחר כך כתיב ויקח את האבן דמשמע אבן אחד היה, פירש רבי יצחק, שמתחלה היו הרבה אבנים, ונתקבצו כל אותן אבנים למקום אחד, וכל אחת ואחת אומרת עלי יניח צדיק זה ראשו, וכולן נבלעו ונעשו אבן אחת.

⁵ והיינו דזרחה בעבורו, משום מוסיקין שלא יהיה יחיד צלילה; מהרש"א.

⁶ האי צית אל לא הסמוך לעי הוה, אלא יושלים ועל שם שיהיה צית אלקים קראו צית אל, והוא הר המוריה שהתפלל בו אברהם, והוא שדה שהתפלל בו יצחק דכתיב ויצא יצחק לשוח בשדה.

דהכי אמרינן צמח פסחים (דף פ"ח.) הא דכתיב 'אל הר ה' ואל צית אלקי יעקב', מאי שגא יעקב דנקט, אלא לא כהנהרס שקראו הר דכתיב 'צהר ה' יראה', ולא כיצחק שקראו שדה דכתיב 'לשוח בשדה' אלא כיצחק שקראו 'צית אלקים'.

⁷ עי' לעיל [הערה כ"ז] בשם המהרש"א. ומהר"ם שיף מנחם דראיית רב שאין לנאח יחיד צלילה הוא מהכא, דאמר מיד בא השמש כדי שלא ילך יעקב אבינו צלילה, ועל כרחק משום דאין דרך תלמיד חכם לנאח צלילה.

(א) רב הייא בר אבא אמר בשם רב, ובגפן שלשה שריגים אלו ג' 'שרי גאים' – עשירים וקרובים למלכות היוצאים מישראל שנמשלו לגפן [דכתיב גפן ממצרים תסיע] בכל דור ודור. פעמים ששנים כאן ואחד בארץ ישראל, פעמים ששנים בארץ ישראל ואחד כאן. נתנו רבנן עיניהם ברבנא עוקבא ורבנא נחמיה בני בתו של רב.

(ב) רבא אמר, אלו שלשה שרי גוים – מלאכים, שמלמדים זכות על ישראל בכל דור ודור.

(ג) רבי אליעזר אמר, גפן זה העולם, שלשה שריגים זה אברהם יצחק ויעקב, והיא כפורחת עלתה נצה אלו אמהות ושאן חשוב הנץ כל כך כמו שריגים שהם ענפים קשים) הבשילו אשכולותיה ענבים אלו השבטים.

רבי יהושע הקשה על פירוש זה, שאין מראין לו לאדם מה שהיה, אלא מה שעתידי להיות.

(ד) רבי יהושע אמר, גפן זה תורה, שלשה שריגים אלו משה ואהרן ומרים, והיא כפורחת עלתה נצה אלו סנהדרין, הבשילו אשכולותיה ענבים אלו הצדיקים שבכל דור ודור.

(ה) רבן גמליאל אמר עדיין צריכין אנו למודעי, שרבי אלעזר המודעי פירש הפסוק דאירי כולם במקום אחד, גפן זה ירושלים שלשה שריגים זה מקדש, מלך, וכהן גדול, והיא כפורחת עלתה נצה אלו פרחי כהונה המשרתים במקדש, הבשילו אשכולותיה ענבים אלו נסכים.

(ו) רבי יהושע בן לוי אוקים כל הפסוק במתנות שנתן הקדוש ברוך הוא לישראל, גפן זו תורה שלשה שריגים זה באר, עמוד ענן, ומן, והיא כפורחת עלתה נצה אלו הבכורים שהכניסין לארץ מובה ומלאה פירות, ומביאין ממנה בכורים בפריחת גמר בשולם, הבשילו אשכולותיה ענבים אלו נסכים.

(ז) רבי ירמיה בר אבא אמר, גפן אלו ישראל דכתיב גפן ממצרים תסיע, שלשה שריגים אלו שלשה רגלים שישראל עולין בהן בכל שנה ושנה, והיא כפורחת הגיע זמנן של ישראל לצאת מכאן ולפרות ולרבות, דכתיב ובני ישראל פרו וישרצו, עלתה נצה פירושו עלתה זמן הנצה לחזות דם נצחן של מצרים, כדכתיב ויו נצחם על בגדי וכל מלבושי אנאלתי, הבשילו אשכולותיה ענבים הגיע זמנה של מצרים לשנות כוס התרעלה.

והיינו דאמר רבא שלשה כוסות הנאמר במצרים (בספור החלום וכוס פרעה), הם אחד ששתה בימי משה, ואחד ששתה בימי פרעה

אחת בעולם. (ב) ישראל מזכירין את השם אחר שתי תיבות שנאמר שמע ישראל ה' וגו' ומלאכי השרת אין מזכירין את השם בשירתם עד לאחר שלש תיבות דכתיב קדוש קדוש קדוש ה' צבאות. (ג) אין מלאכי השרת אומרים שירה למעלה עד שיאמרו ישראל למטה, שנאמר ברוך יחד כוכבי בקר ישראל המושלים לכוכבים, והדר ויריעו כל בני אלקים.

ואם כן האיד אמר רב הננאל בשם רב, שכת השלישית אומרת 'קדוש ה' צבאות', דאם כן נמצא דמלאכים אומרים השם אחר תיבה אחת.

אלא מסיק הגמ', דצריך לומר שאחת אומרת 'קדוש', ואחת אומרת 'קדוש קדוש', ואחת אומרת 'קדוש קדוש קדוש ה' צבאות'.

דף צ"ב ע"א

והא דאומרים המלאכים שם ה' לאחר שתי תיבות באומרים 'ברוך כבוד ה' ממקומו', תירצו בשני דרכים: (א) המלאכים הקרויים 'אופנים' הוא דאמרי ליה, שהם מכסא הכבוד עצמו, וכי אמרינן אנן דאינו נאמר עד לאחר ג' תיבות היינו בשרפים. (ב) כיון שניתן רשות להזכיר השם – דכבר הזכירוהו בקדוש לאחר שלש תיבות של שבת, כבר אין צריכים להמתין עד לאחר ג' תיבות.

• כתיב וישר אל מלאך ויובל איני יודע על אי זה מהם הוא אומר שנעשה שר ואם יעקב נעשה שר למלאך, והכי קאמר 'וישר יעקב אל מלאך ויובל יעקב', או הכי קאמר 'וישר אל יעקב מלאך' כלומר נשתרר לעומתו המלאך ויובל המלאך ונצחו) כשהוא אומר כי שרית עם אלהים ואנשים ותוכל, הוי אומר שיעקב נצחו למלאך ונעשה שר למלאך. והא דכתיב אחר כך בכה ויתחנן לו איני יודע מי בכה למי, כשהוא אומר בתורה שהמלאך ביקש מיעקב ויאמר שלחני הוי אומר שהמלאך בכה ליעקב.

הא דכתיב כי שרית עם אלהים ועם אנשים, אמר רבה רמז רמז לו שעתידים שני שרים לצאת ממנו, ראש גולה שבבבל ואנשים, ונשיא שבארץ ישראל שסמוכים הם ונקראים אלהים ודכתיב עד האלהים יבא דבר שניהם, מכאן רמז לו המלאך גלות.

ובגפן שלשה שריגים

כתיב בחלום של שר המושקים ובגפן שלשה שריגים והוא כפורחת עלתה נצה הבשילו אשכולותיה ענבים ונאמרו כמה פירושים על מה הפסוק מרמז:

ואקחה שלשים הכסף ונקבעו אותם צדיקים לדורות בישראל, ואשליך אותו בית ה' בארץ ישראל.

רבי יהודה פירש הפסוק, דאלו שלשים צדיקי אומות העולם, שאומות העולם מתקיימים עליהם.

עולא אמר, אלו שלשים מצות שקבלו עליהם בני נחלה, ואין מקיימין אלא שלשה מהן; (א) אין כותבין כתובה לזכרים ודאף על פי שחשדין למשכב זכור ומייחדין להם זכר לתשמישין אין נוהגין קלות ראש במצוה זו כל כך שיכתבו להם כתובה, (ב) שאין שוקלין בשר המת של אדם במקולין אימלז – שאין אוכלין אותו בפרהסיא כל כך לה, (ג) שמכבדין את התורה.

דף צ"ב ע"ב

גיד הנשה של עוף

במשנתנו תנן, שאיסור גיד הנשה אינו נוהג בעוף, מפני שאין לו כף. והקשו בגמ', שהרי רואין אנו שיש לו כף. תירצו, דאכן יש לו בשר סביבות הקולית העליונה, אמנם אינו עגיל ואינו דומה לכף.

רבי ירמיה נסתפק מה הדין כשיש עוף שיש לו בשר עגיל הדומה לכף, או כשיש בהמה שהכף שלו אינו עגיל, האם נוהג בהן איסור גיד הנשה. ובשניהם הספק הוא האם אזלינן אחר אותו בעל חי בפני עצמו, או אזלינן בתר המין, ונשארו בתיקו.

דין גיד הנשה של שליל וחלבו

לתנא קמא במשנתנו, גיד הנשה נוהג בשליל [בן תשעה חי הנמצא בבמה], לרבי יהודה אינו נוהג בשליל, וממשיך המשנה 'וחלבו מותר'. אמר שמואל, דהמשך המשנה 'חלבו מותר' דברי הכל היא, ואין בו מחלוקת.

וביארנו בגמ', דאם כן אין כוונת המשנה לחלבו של שליל, דהא נחלקו בה בברייתא; לרבי מאיר גיד הנשה נוהג בשליל וחלבו של שליל אסור. ולרבי יהודה, גיד הנשה אינו נוהג בשליל, וחלבו מותר. ואמר רבי אלעזר בשם רבי אושעיא, דנחלקו בולד בן תשעה חדשים שחי ועמד לפנינו משנשחטה ונקרעה אמו, והלך רבי מאיר לשיטתו דאמר לעיל (דף ע"ד). שהוא טעון שחיטה,

נכה שהחריבה נבוכדנצר, ואחד שעתידה לשתות עם כל העובדי כוכבים.

אמר רבי אבא לרבי ירמיה בר אבא, כאשר דרש רב להני קראי באגדתא כוותך דריש להו.

• אמר רבי שמעון בן לקיש אומה זו – ישראל – כגפן נמשלה דכתיב גפן ממצרים תסיע, וזמורות שבה, אלו בעלי בתים – דמה הזמורה הזו מוציאה לולבין, ועלים, ופרי – שהוא עיקר הגפן. כך בעלי בתים גומלי חסד ומחזיקים ידי עניים ומפזרים ממונם למלכות בשביל אחיהם ומתקיימים על ידם. אשכולות שבה שהם עיקר הגפן ותכליתה, אלו תלמידי חכמים. עלין שבגפן שסובלין הרוח ומגנים על האשכולות שלא יכס שרב ושמש ורוחות, הם עמי הארץ שחורשין וזורעין וקוצרין מה שתלמידי חכמים אוכלים. וקנקנות שבה דלא חזו למידי, אלו ריקנים שבישראל.

והיינו דשלחו מארץ ישראל, שיבקשו האשכולות רחמי שמים על העליל, שאלמלא העליל לא היה להאשכולות קיום.

• הא דכתיב ואברה לי בהמשה עשר כסף והומר שעורים ולתך שעורים פירש רבי יוחנן בשם רבי שמעון בן יהוצדק, אין 'כירה' אלא לשון מכירה שנאמר בקברי אשר 'בריתי' לי דהיינו קנייתו. 'בהמשה עשר' זה ט"ו בניסן שבו נגאלו ישראל ממצרים, 'כסף' אלו צדיקים כדכתיב צרור הכסף לקח בידו, 'הומר' [שלשים סאין] שעורים ולתך [ט"ו סאין] שעורים, אלו מ"ה צדיקים שהעולם מתקיים בהם. ואינו יודע אם שלשים כאן בבבל וט"ו בארץ ישראל, ואם שלשים בארץ ישראל וט"ו כאן. כשהוא אומר ואקחה שלשים הכסף ואשליך אותו בית ה' אל היוצר הוי אומר שלשים בארץ ישראל וט"ו כאן.

אמר אבוי, רוב הצדיקים דארץ ישראל נמצאים בבית הכנסת שתחת היציע. והיינו דכתיב בנבואת זכריה שאומר הקדוש ברוך הוא לעובדי כוכבים ואקח את מקלי את נועם ואגדע אותו להפר את בריתי אשר כרתי את כל העמים, ואומר אליהם אם טוב בעיניכם חבו שכרי – החזירו לי את השלשים הצדיקים שהייתם מקבלים עליהם שכר, חדלו וישקלו את שכרי שלשים כסף,

³¹ דלמרי' גמס' סוטה (דף י"ג), שיעקב קנאה מעשו.

³² גמס' סנהדרין (דף ל"ו:) מפרשין ליה צדיקים. עמון ומואב היו שכנים רעים של ירושלים. והם שיכנעו את נבוכדנצר, שאין לו מה לפחד מפני שהקדוש ברוך עוז את הארץ, כי אין האש ציטמו, ואין לו לפחד שיצא צעת דומקס כיון שהלך צדק מרחוק, וגם אין להם צדיקים, דכתיב 'צרור הכסף לקח בידו' של צדיקים שצדה המיתם.

³³ כתב רש"י דלא נחפשו, ומהכא הוא דקא יליף.

³⁴ רש"י מציא פי' אחר ששמע, דהמת היינו דהמת שמתה מעצמה.

אמר אביי, כוותיה דעולא מסתברא. דאמר רב ששת בשם רב אסי, חומין שבחלב [חומי הכסלים, וגם בחלב שעל הקרב יש חומים דקין] אסורין מדרבנן ואין חייבין עליהן כרת. אלמא 'חלב' אמר רחמנא ולא חומין, הכא נמי 'גיד' אמר רחמנא ולא קנוקות.

איזה חלק של החלב אסור

רב ששת אמר בשם רב אסי, (א) חומין שבתוך החלב, אסורין באכילה ואין חייבין עליהן כרת. (ב) חומין שבכוליא, אסורין באכילה ואין חייבין עליהן כרת.

לובן כוליא ושבתוך ההרין מתפשט והולך בתוך הכוליא, נחלקו בה רבי ורבי חייא, אחד מהם אסרו ואחד מהם התירו. רבה ורבי יוחנן היו מושרשים אחריו, ורבי אסי היה הותך החלב שעל הכליות, אבל היה אוכל החלב שהפוי בתוך הכוליא.

דף צ"ג ע"א

אביי אמר, מסתברא כוותיה דרבי אסי. דאמר רבי אבא בשם רב יהודה בשם שמואל, חלב שהבשר חופה אותו, מותר באכילה. אלמא דלא אסרה תורה אלא חלב 'שעל הכסלים' ולא שבתוך הכסלים. הכא נמי לא אסרה תורה אלא החלב 'שעל הכליות', ולא שבתוך הכליות.

* כמה הוראות שאמר רבי אבא בשם רב יהודה בשם שמואל בענין החלב:

(א) חלב שהבשר חופה אותו מותר. והקשו עליו מהא דאמר הוא בעצמו בשם רב יהודה בשם שמואל, שהחלב שתחת המתניים אסור באכילה, אף שהוא מכוסה במתנים.

תירץ אביי, דבהמה בחייה כשהיא הולכת, איבריה נעים והמתניים פעמים שהן נמשכים כלפי מעלה והכסלים נמשכין כלפי מטה ואין החלב נכסה בהן. ולפיכך אין דינה כחלב מכוסה, ולכן אסור באכילה. דאמר רבי יוחנן אף על פי שאיני טבח ואיני

^ה היינו חלב שעל הכסלים שמתת הכליות ונראה צגזה הכסלים, ואחר כך נבלע תחת זרז דק, ומתפשט תחת אותו זרז ככל הכסלים, ומשהבשר חופהו מותר. וכשכלה למטה אותו זרז יולא ממנו קרוס עז ולבן, לצד קרוס דק וקלוש המתפשט ככל הכסלים שאסור משום חלב.

[וכתב רש"י, דמתת אותו קרוס עז יש חלב, ויש שנוהגים ליסור זאוחו חלב לפי שאותו קרוס אינו משויך שר שדק הוא, אצל זאוך אשכנו נוהגין זו היתר וגם צעני נראה דחפוי גמור הוא. וכלוין כוליא הלך אחר המסמיר לשרש אחריו, כיון דלא איתוסס הלכתא כרצי אסי והמסמיר ימיר והמונע לא הפסיד].

וכיון דלא משתרי בשחיטת אמו לאו שליל הוא דליקרי ביה כל וכו' בבחמה וכו' תאכלו, ולפיכך חלבו וגידו אסורים. ורבי יהודה לשיטתו דסבירא ליה שאין מעון שחיטה ונאמר כל וכו' בבחמה וכו' תאכלו ולפיכך חלבו וגידו מותרים.

ולכאורה גם אין לומר דלשמואל איירי המושנה בחלבו של גיד [של כל בחמה], ועל זה קאמר דלדברי הכל מותר הוא, דהא גם בזה נחלקו בברייתא, דלרבי מאיר גיד הנשה מחטט אחריו בכל מקום שהוא נבלע בבשר, והותך שמנו מכל מקום שהוא נבלע ונשרש בבשר. לרבי יהודה, החלב הגבוה ונראה על השופי יחתכנו ומשליכו מפני מראית העין מפני שהוא דומה לגיד, אבל עיקרו ושרשו של שומן ושל גיד מותרין [ושחלק הגיד חלוע בבשר מותר באכילה].

ומסיק גמי, דבאמת כוונת שמואל לחלבו של גיד דלדברי הכל הוא מותר. ומוודה שמואל דאף על גב דאמרו במושנה 'לדברי הכל מותר', אמנם מן התורה מותר הוא, אבל רבי מאיר מדרבנן אסור. כדשנינו בברייתא, שמנו של גיד מותר, וישראל קדושים נהגו בו איסור. ומדקתני ש'נהגו בו איסור' על כרחך מבואר דאזיל כרבי מאיר, דאילו לרבי יהודה אפילו מנהג לאיסור ליכא. הרי מבואר דגם לרבי מאיר מותר הוא מדאורייתא, וכדברי שמואל.

ואין לדחות שהברייתא אזיל כרבי יהודה וסובר דהשומן אסור מדרבנן, אבל לרבי מאיר אסור אפילו מדאורייתא. דהא שנינו בברייתא, גיד הנשה מחטט אחריו בכל מקום שהוא, ושמנו מותר. והרי מאיר אית ליה דצריך לחטט אחריו, ומכל מקום קאמר שמנו מותר. וצריך לומר דהא דקאמר שמנו מותר היינו מדאורייתא, והא דאמר בברייתא שנהגו בו איסור, היינו מדרבנן.

איזה חלק מן הגיד אסור באכילה

נחלקו אמוראי איזה חלק מן הגיד אסור: לרב יצחק בר שמואל בר מרתא בשם רב, לא אסרה תורה אלא 'קנוקות', דהיינו גידין דקין ההולכין באורך הירך מתחת הבשר מגיד החיצון לגיד הפנימי, לפי שהן רכין ונותנין טעם. אבל גיד עצמו שהוא בראש השופי, כיון שקשה הוא אינו חייב עליו, דהוה כעין בעלמא.

לעולא, חייב על הגיד עצמו, דאף על פי שעין בעלמא הוא מכל מקום התורה חייבה עליו, אבל הקנוקות שרו.

^ה והא דפסק ואמר 'מותר' צמידי דאסור מדרבנן היינו משום דליסורא לא היה צמחלמו מגזירת דרבנן, אלא ממנהג קדושים; רי"ב א.

קנין תורה גליון

רב כהנא וי"א רב יהודה אמר, חמשה קרומים יש האסורים באכילה. ג' מהם – שבטחול, כסלים, וכליות – אסורים משום חלב. וב' מהם – שבביצים של זכר, ושעל חמור – אסורים משום דם.

רב יהודה בר אבא רב אבא בר חייה, ולא היה חותך את הקרום אלא מחלקו העליון של הטחול במקום עוביו שהוא מחובר שם לשרם ולחלב, ולא מחלקו התחתון. אמר לו לוי, קלף ורד עד מטה. בא אביו של לוי – רב הונא בר חייה, ואמר לו הכי אמר אבי אמך – רב ירמיה בר אבא בשם רב, לא אסרה תורה אלא קרום שעל חדר (מקום עוביו) בלבד.

אמר לו לוי, הא אמר רב המנונא דשנינו בברייתא שקרום שעל הטחול אסור, ואין חייבים עליו כרת. ולכאורה אין לפרש דהיינו שעל מקום עוביו – דאם כן למה אין חייבין עליו כרת הא חלב הקרב הוא. אלא על כרחך כוונתו להקרום שעל הטחול דאף שאין חייבין עליו כרת אסור הוא באכילה. אמר לו אביו, אי תניא תניא.

הקשו בגמ' על הא דאמר רב המנונא ששנינו בברייתא דקרום שעל הטחול אסור ואין חייבין עליו כרת, וקרום שעל גבי הכוליא אסור ואין חייבין עליו כרת, דשנינו בברייתא אחרת דעל שניהם חייבין כרת. תירצו, דהא דתניא דחייב כרת בטחול היינו במקום עביו, והא דתניא דאין חייבין עליו כרת היינו שלא במקום עביו. והא דתני בכליות דחייבין עליו כרת היינו בקרום העליון שעל הכליות שיש עליו קרום דק והוא חלב גמור. והא דתניא דאין חייבין עליו כרת היינו בקרום התחתון.

דף צ"ג ע"ב

ביצי זכר

נחלקו רב אמי ורב אסי בדין ביצי זכר שנתלשו אלא שעדיין מעורים בכים (ואחרי כן נשחטה הבהמה). אחד מהם אסור משום אבר מן החי, ואף על גב דעדיין תלויים בכים – כחתוכין דמו, שהרי שוב אינן מתרפאים. ואחד מהם התירו שעדיין הם כמחוברין שהרי אינן מסריחין, ועל כרחך דעדיין הם מקבלים חיות מן הבהמה.

^א מן התורה לא היו אבר מן החי, דכיון שמתחברים הם מעט הם ניתרין נשחטה, כדכתיב המדולדלים, ואין זהם אלא מנזות פרוש בלגז; תוספות ד"ה מדלא.

בן טבח, אני זוכר שאמרו בבית המדרש בהמה בחייה פרוקי מיפרק.

(ב) חלב שעל המסס ובית הכסות בסוף הקרב, אסורין באכילה וענוש עליהם כרת, וזהו 'חלב שעל הקרב'.

(ג) החלב שעל עצם הקליבוסת (המחובר לחולית האליה מלמעלה) תחת ראש המתן, אסור באכילה וענוש כרת וזהו 'חלב שעל הכסלים'.

(ד) חומין שאנו נוטלין מן הכתף, אסורין באכילה. הקשה לו רב ספרא, 'משה' (תלמיד חכם), מי אמר רחמנא 'לא תיכול בישראל' הרי חומין אלו אינן חלב אלא בשר. אמר לו רבא, ומי אמר רחמנא דמותר לאכול דם, והרי הם מלאים דם. וכיון שאין איסורם אלא משום דם אם חתכם ומלחם, מותר אפילו לבשלם בקדירה.

אמר רב יהודה בשם שמואל, הדקין שיוצאין מן הקבה צריך לגרר חלב שעליהן אורך אמה, וזהו 'חלב שעל הדקין' שנחלקו בו רבי ישמעאל ורבי עקיבא לעיל (דף מ"ט:).

ואמר רב יהודה, חומין שבעוקץ אסורין באכילה משום חלב. חמשה חומין יש בכסלים, שלש מצד ימין ושתים מצד שמואל. השלש מצד ימין מתפצל כל אחד לשנים, והשנים מצד שמואל מתפצל כל אחד לשלשה, נמצא דבסך הכל יש בכל צד ששה וראשן אחד מחובר בשדרה, וראשי הפצולין נדבקין תחת החזה בראשי הצלעות. ונפקא מינה, שאם ישלפנו להחומין מיד אחר השחיטה בעודם חם, נשלפים הם בקלות, אבל אם לא שלפם מיד צריך לחטוט אחריהם עד שימצא במספר הזה.

אמר אביו וי"א רב יהודה, ה' מקומות יש ובהן חומים של איסור, ג' מהם – שבטחול, ובכסלים, ובכליות – אסורים משום חלב. וב' מהם – שביד ושבלחי – אסורים משום דם. ונפקא מינה לידע מאיזה טעם הוא אסור, דאלו האסורים משום דם אם מהתך ומולח אותם, מותרים באכילה. אבל אלו האסורים משום חלב אין להם תקנה.

^א ולא זה הוא עיקר חלב המכסה את הקרב, שהוא מוצץ קרום ונקלף. אצל אותו חלב המכסה את הקרב דצוק לחלב שעל המסס ובית הכסות.

^ב מה שכתב רש"י שנחלקו בו רבי ישמעאל ורבי עקיבא אין הכוונה שנחלקו בו לדינא אם מותר או אסור, אלא מהיכן נדרש איסורו; לב אריה.

^ג ואיירי בחוטאים דקין, והלכך לא תנא מורקי האור שאלף הם משום דם.

הדם דרך הנקב והוא מותר באכילה. ואם לא תחב שם דבר, אמרינן דלא יצא ממנו הדם והוא אסור באכילה.

אם הושיבו באופן שנקבי החוטם למטה; ללישנא קמא הדבר תלוי, שאם תחב בתוך נקב החוטם דבר שמונע אותו מלסתום, הרי זה הדם דרך הנקב והוא מותר באכילה. ואם לא תחב שם דבר, אמרינן דלא יצא ממנו הדם והוא אסור באכילה. ללישנא בתרא, בכל אופן אמרינן דיצא ממנו הדם והוא מותר באכילה.

גיד הפנימי והחיצון

רב יהודה אמר בשם שמואל, שני גידין הן; הפנימי – גיד הארוך והוא בצד הפנימי של ירך סמוך לעצם, אסור באכילה וחייבין עליו. החיצון – גיד הקצר שבסוף השופי לרחבו והוא צד חיצון של ירך סמוך לבשר, אסור באכילה ואין חייבין עליו.

הקשו עליו מהא דשנינו בברייתא, דהפנימי היינו המובלע בבשר והוא האסור באכילה. תירץ רב אחא בשם רב כהנא, דאותו גיד הארוך שסמוך לעצם חוזר ונכנס בבשר, והתם קרי ליה 'סמוך לבשר'.

אולם בברייתא אחרת שנינו, שהחיצון קרי 'סמוך לעצם' דמשמע גלוי ואינו מובלע בבשר, והוא אינו אסור באכילה מדאורייתא. תירץ רב יהודה, דהברייתא איירי בגיד הסמוך לבשר, אלא דבמקום שהטבחים פורעים אותה שם גלויה הגיד, במקום חתך הירך כשנחתכת ונפרשת מן האליה הוי ראש אותו גיד מחובר לעצם של קוליא, ולפיכך קרי לה 'סמוך לעצם'.

טבח שנמצא חלב אחריו

דרך הטבחים לנקר הבשר, ואם נמצא חלב בבשר אחריו שיצא מתחת יד הטבח; רב יהודה אמר דשיעורו בכשעורה, רבי יוחנן אמר שיעורו בכזית. אמר רב פפא דלא פליגי, אלא דלהלקותו בעינן שיהא נמצא אחריו כזית, אבל להעבירו מלהיות טבח שיעורו בכשעורה.

מר זוטרא אמר, דהא דאמר רב יהודה דכשנמצא אחריו כשעורה מעבירים אותו, היינו כשנמצא כשעורה במקום אחד. והא דאמר רבי יוחנן דבכזית מלקינן אותו, היינו אפילו כשנמצא

האוסר סובר דזה שאינן מסריחין הוא משום דאין שולט בהם אויר. והמתיר סובר דזה שאינן חוזרים לבריאותם הוא רק משום דמשנתלשים הם נכחשים.

• רבי יוחנן אמר לרב שמן בר אבא, ביצי זכר אלו מותרים הם באכילה, אולם אתה לא תאכל מהם משום **אל תמוש תורת אמן** דצריך אתה לנהוג מנהג מקומך שאתה מבבל שנוהגין בו איסור.

מר בר רב אשי אמר, ביצים של גדי²² עד שלשים יום משנולד מותרין באכילה בלא קליפת הקרום, כיון דאכתי לא נפיש דמיה ליבלע באיבריו. מכאן ואילך, אם יש בהן זרע אסורין, דבידוע שיש דם. ואם אין בהם זרע, מותרין לאכילה בלא קליפת הקרום. ואפשר לבדוק אם יש להם זרע שאם יש בהם חומין אדומים הרי זה סימן שיש בהם זרע.

נחלקו רב אחא ורבינא בחתיכת בשר חי שנצטרך בה דם מחמת מכה שהוכתה בהמה מחיים. בכל התורה כולה כאשר נחלקו רב אחא ורבינא, רבינא הוא המיקל ורב אחא המחמיר, והלכה כרבינא, בשלשה אלו הוא להיפוך דרב אחא לקולא ורבינא לחומרא, והלכה כרב אחא לקולא:

(א) 'אומצא דאסמיק', דהיינו חתיכת בשר אדום ביותר וניכר שהוא מחמת דם הצורך בתוכה, אם חתכה להבשר ומלחה, אפילו לקדרה לכולי עלמא שפיר דמי. ואם תלייה בשפודא בתוך התנור לצלות בלא חתיכה ומליחה ואלא כדי מליחת צלי דבר מועט, גם כן מותרת באכילה הואיל ותלוי, והדם זה ממנו בשעת הצליה. ונחלקו כשהנחים על גבי גחלים וצלאה; רב אחא אמר שהגחלים שואבים את הדם ממנו והלכך מותר באכילה. אבל רבינא סבירא ליה שהגחלים צומתין את הבשר ואינם מוציאין את דמו, והוא נצלה בתוכו ואסור. (ב) וכן נחלקו רב אחא ורבינא במחלוקת זו לענין ביצי זכר [שהם אדומים²³], (ג) ולענין חומי הצואר, [ורידיו בית שהיטה].

• אם הטמין ראש כבש בתוך רמץ חם כדי להסיר שעריו, הדין תלוי: אם בית השחיטה מלמטה; לכולי עלמא מותר הוא באכילה כיון שהדם זה דרך החתך של בית השחיטה.

אם הושיבו על הצדדין והלחיים²⁴ ללישנא קמא אמרינן שהדם בתוכו נקפה ואינו יוצא ואסור באכילה. ללישנא בתרא הדבר תלוי, אם תחב בתוך הנקב דבר שמונע אותו מלהסתם, הרי זה

²² גדי לאו דוקא דהוא הדין לזהמות אחרים.

²³ רש"י פסחים (דף ע"ד:).

קנין תורה גליון

אחריהם. אבל לבסוף חזרו לומר כרבי יהודה שאין צריך חמיטה, והלכך נאמנין בזה הטבחים.

ללישנא בתרא אמר רבי חייא בר אבא בשם רבי יוחנן, דמתחלה נהגו כחכמים שהן נאמנין על גיד הנשה, אבל לבסוף חזרו לומר כרבי מאיר שאין נאמנין הטבחים על גיד הנשה. ועל זה אמר רב נחמן, דבזמן הזה הם נאמנין על גיד הנשה. והקשו עליו בגמ', וכי אכשור דרי דעכשיו נאמנין יותר ממה שהיה נאמנין לפני זה.

תירצו בגמ', דמעיקרא סברוה כרבי יהודה דאין צריך חמיטה, ולפיכך אמרו חכמים דנאמנין. ולבסוף סברי כרבי מאיר דבעי חמיטה, ולכן אמרו אין נאמנים משום דהיו טבחים שזכרו את שיטת רבי יהודה דאין צריך חמיטה ונגררו אחריו, והלכך אין נאמנין משום דסבירא לן כרבי מאיר. אבל בזמן הזה דשכחו להא דרבי יהודה והוחזק המנהג כרבי מאיר, שוב אמרו שהם נאמנין על גיד הנשה.

אחרי כזית מפוזר בכ' או ג' מקומות^מ. להלכה, להלקותו צריך כזית, ולהעבירו, שיעורו בכשעורה^מ.

נאמנות הטבחים

תנן במשנתנו, לרבי מאיר אין הטבחין נאמנין על גיד הנשה לומר שנמלנוהו, מפני שטורח הוא להם לחטט אחריו. לחכמים, נאמנין על גיד הנשה, ועל החלב. וביארו בגמ', דגם רבי מאיר אמר שאין נאמנין לא על גיד הנשה ולא על חלב. ועל זה אמרו חכמים, שהם נאמנין על שניהם.

ללישנא קמא אמר רבי חייא בר אבא בשם רבי יוחנן, מתחלה נהגו כרבי מאיר שאין נאמנין על גיד הנשה, אבל לבסוף חזרו לומר שהם נאמנין על גיד הנשה. שאל רב נחמן, וכי אכשור דרי דעכשיו נאמנין הטבחין יותר מלפני זה.

תירצו בגמ', דמעיקרא סברו כרבי מאיר שגיד הנשה צריך חמיטה, וכיון דטריחא להו מילתא לא מהימני וצריך לבדו

^מ ע"פ מהרש"ל ביש"ש (סי' ט"ז).

^מ כלומר, דרך זה הנפק"מ יש צין להלקותו או להעבירו כדברי רב פפא ולא כדמוסיף מר זוטרא עוד חילוק אם השיעור הוא במקום אחד או לא, אלא בשניהם יש לינך לחומרם ואפילו צנמצא צד' וג' מקומות; שם.

שאלות ותשובות לחזרה

דף פ"ט ע"א

א. לאיזה שני מצוות זכו ישראל בשכר שאמר אברהם אבינו 'ואנכי עפר ואפר'? ולמה לא חשבו מצות כיסוי הדם?

זכו לשני מצוות אלו: (א) אפר פרה, שמטהר טמא מת מטומאתו - דאי לאו אפר אין לו טהרה עולמית. (ב) עפר סוטה, שמטיל שלום בין איש לאשתו [דכתיב ונקתה ונזרעה זרע].
כיסוי הדם: לא אמרו שבשכר זה זכו למצות כיסוי הדם דאף דבכיסוי הדם יש הכשר מצוה, מכל מקום ליכא הנאה דאפילו בלי כיסוי מותר הבשר באכילה.

ב. לאיזה שני מצוות זכו ישראל בשכר שאמר אברהם אבינו למלך סדום שלא יטול ממנו 'מחוט ועד שרוך נעל'? ומה הנאה יש במצוות אלו?

(א) רצועה של תפילין, דאית ביה הנאה דכתיב וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך 'זיראו ממך', ואמר רבי אליעזר הגדול, אלו תפילין שבראש שאות הן לכל כי שם ה' נקרא עליך.
(ב) חוט של תכלת, ואית ביה הנאה כדאמר רבי מאיר, מה נשתנה תכלת שהזקיפה תורה לציצית מכל הצבעונין, מפני שתכלת דומה לים - לפי שהחלזון מן הים הוא עולה אחת לשבעים שנה, ומראית דמו דומה לים, וים אנו רואין שדומה לרקיע, ורקיע דומה לספיר דכתיב ויראו את אלקי ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטוהר, וספיר דומה לבסא הכבוד דכתיב כמראה אבן ספיר דמות כסא, וכשהקדוש ברוך הוא מסתכל בבסא הכבוד שלו, נזכר במצוה זו שהיא כנגד כל המצוות.

ג. מנא ילפינן דקשה גזל הנאכל, דהגזל ואוכל קשה הוא לעשות תשובה?

שהרי אפילו צדיקים גמורים אינן יכולין להחזירו כמו שאמר אברהם אבינו בלעדי רק אשר אכלו הנערים.

ד. באיזה אופן דרשו הפסוק 'לא מרבכם מכל העמים חשק ה' בכם וגו' כי אתם המעט'?

אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל, חושקני בכם, שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה אתם ממעטין עצמכם לפני [וזה לא מרבכם - לפי שאין אתם מרבין עצמכם אלא ממעטין, לפיכך חשק בכם כי אתם המעט - ממעטין עצמכם בענוה].
נתתי גדולה לאברהם אמר לפני ואנכי עפר ואפר, נתתי גדולה למשה ואהרן אמרו ונחנו מה, נתתי גדולה לדוד אמר ואנכי תולעת ולא איש. אבל עובדי כוכבים אינן כן, אלא נתתי גדולה לנמרוד בדור הפלגה, אמר הבה נבנה לנו עיר. נתתי גדולה לפרעה, אמר מי ה' אשר אשמע בקולו. נתתי גדולה לסנחריב, אמר מי בכל אלהי הארצות וגו'. נתתי גדולה לנבוכדנצר, אמר אעלה על במתי עב אדמה לעליון. נתתי גדולה לחירם מלך צור אמר מושב אלהים ישבתי בלב ימים שבנה לו שבעה קיעים של נחושת, ועלה וישב עליהם והכריז על עצמו שהוא אל.

קנין תורה גליון

ה. מה גדול יותר מה שנאמר במשה ואהרן יותר ממה שנאמר באברהם?

דאילו באברהם כתיב ואנכי עפר ואפר ואילו במשה ואהרן כתיב ונחנו מה דהיינו ולא כלום.

ו. מה דרשו מדכתיב 'תולה ארץ על בלימה' (ב' דרכים)

(א) אין העולם מתקיים אלא בשביל משה ואהרן, דכתיב הכא שאמרו ונחנו מה, וכתיב תולה ארץ על בלימה דהיינו על זכות אותן שנחשבו לבלימה.

(ב) שאין העולם מתקיים אלא בשביל מי שבולם את עצמו - דהיינו שסוגר את פיו - בשעת מריבה, שנאמר תולה ארץ על בלימה.

ז. באיזה אופן דרשו הפסוק 'האמנם אלם צדק ידברון מישרים תשפטו בני אדם'?

האמנם אלם שאומנותו של אדם בעולם הזה הוא שישים עצמו כאלם. ואין הכוונה שיעשה עצמו כאלם אף לדברי תורה, דלכן כתיב אחר כך צדק תדברון שצדק - דהיינו דברי תורה אותו תדברון. אבל לא יגיס דעתו בזה שהוא לומד תורה, כדכתיב אחר כך מישרים [כמישור - ארץ חלקה שנזכרה לידרס] תשפטו בני אדם.

ח. האין אמרו מכסין בעפר עיר הנדחת, הא איסורי הנאה הוא, דכתיב בעיר הנדחת 'לא ידבק בידך מאומה מן החרם' (ב' דרכים)

(א) איירי בעפר קרקעה דאינו צריך שריפה, דכתיב ואת כל שללה תקבץ אל תוך רחובה ושרפת, מי שאינו מחוסר אלא קביצה ושרפה טעון שריפה, יצא זה שמחוסר תלישה, קביצה, ושריפה.

(ב) אפילו בעפר שרפתה נמי מותר לעשות כיסוי הדם - כיון שכיסוי הדם מצוה הוא ולא הנאה, שהמצוות שנתנו לישראל לא לשם הנאה נתנו להם, אלא גזירת מלך היא עליהם.

ט. למה דסברו לומר דהתוקע בשופר של עבודה זרה או נוטל לולב של עבודה זרה יצא משום דמצוות לאו ליהנות ניתנו, האם מותר לכתחלה, ולמה?

מכל מקום לכתחלה לא יטול משום דמאיס.

י. שנינו בברייתא שאם תקע בשופר של עבודה זרה או נטל לולב של עבודה זרה לא יצא, ואמאי, הא מצוות לאו ליהנות ליתנו?

שאני שופר ולולב דצריכין 'שיעור'; בשופר כדי שיאחזנו בידו ויראה לכאן ולכאן, ובולב שיעור הדס וערבה שלשה טפחים, ולולב ארבעה. וכיון דעבודה זרה עומד לשריפה, כל העומד לשרוף כשרוף דמי הלכך שיעוריה לאו שיעורא הוא דכתותי מכתת, ולכן לא יצא. אבל הכא אצל מצות כיסוי, מכסין בה, דכמה דשריף ומיכתת מעלי לכסוי, ומשום איסור הנאה ליכא כיון דמצוות לאו ליהנות ניתנו.

דף פ"ט ע"ב

יא. למה אמרו בגמ' מתחלה דפשיטא שאיסור גיד הנשה נהג במוקדשין?

דהרי איסור גיד הנשה נהג בבהמה משעה שנוצרה, וכי משום שהקדישה פקע איסור גיד הנשה מיניה.

קנין תורה גליון

יב. אם נפרש דאשמעינן מתניתין שהאובל גיד הנשה של מוקדשין לוקח שתיים; אחת משום גיד – שאפילו עין הוא התורה חייבה עליו, ואחת משום מוקדשין כיון שיש בו טעם ונהנה מן המוקדשין, מה הם שני החידושים בזה?

חדא דיש בגידין בנותן טעם, וחדא דאיסור חל על איסור.

יג. ולמה אין לפרש כן המשנה?

דאם כן לא היה לומר החידוש שאיסור גיד נוהג במוקדשין, אלא להיפוך שאיסור הקדש חל על גיד, והכי איבעי ליה למתני 'מוקדשין נוהג בגיד'.

יד. אם נאמר דסובר המשנה אין בגידין בנותן טעם, האידך נפרש המשנה 'גיד הנשה נוהג במוקדשין'?

שאיסור גיד הנשה לבדו נוהג במוקדשין, אבל איסור מוקדשין אין בו.

יז. ולמה אין לפרש כן המשנה?

דתנן לקמן (דף צ"ו ע"ב), ירך שנתבשל בה גיד הנשה, אם יש בה בנותן טעם [ושיערו חכמים דכל נותן טעם סתם היינו בששים] הרי זו אסורה. הרי מבואר דתנא דמשנתינו סבירא ליה יש בגידין בנותן טעם.

יז. אם נאמר דהמשנה איירי בבהמת שלמים שילדה, מה החידוש דאיסור גיד הנשה חל על מוקדשין?

דלא תימא דאיסור גיד אינו נוהג בשליל, ואם כן בשעת לידה לא אתי איסור גיד הנשה וחל על איסור קדשים שהיה נוהג בה עוד במעי אמו, דאין איסור חל על איסור. לכן אשמעינן דשפיר נוהג בכל הקדשים ואף בולד שלמים, משום דאיסור גיד הנשה כן נוהג בשליל, נמצא דשני האיסורים חלין בבת אחת.

יז. ולמה אין לפרש כן המשנה; לחוה אמינא, והאידך נדחה?

לחווה אמינא: מדקתני בסיפא דמשנתינו פלוגתא אי גיד הנשה נוהג בשליל, הרי מבואר דרישא לא איירי בשליל. ונדחה: דלעולם יש לומר דרישא אשמעינן דנוהג בשליל [דאי אין נוהג בשליל, קדים ליה איסור מוקדשין ותו לא אתי איסור גיד וחייל עליה], והדר תנא פלוגתא לאשמעינן דדבר זה שהשמיענו תחלה שהוא נוהג בשליל לאו דברי הכל היא, אלא מחלוקת רבי יהודה ורבנן.

יח. למי"ד ולדות קדשים במעי אמן הן קדושים, איזה איסור קדים גיד או קדשים, ומהיכן מוכח כן?

איסור קדשים קדים, אף למאן דאמר דאיסור גיד נוהג בשליל. דהא תנן, על אלו טומאות הנזיר מגלח - שאם נטמא לאחר שמנה מקצת נזירותו, סותר כל מה שמנה ומגלח וחוזר ומתחיל ומונה; על המת, ועל כזית מן המת, אבל לא על שאר טומאות כגון נבלה ושרץ. והקשו דאם על כזית מן המת מגלח, על כולו לא כל שכן, ולמה איצטריך המשנה לאשמעינן שהוא מגלח על המת. ואמר רבי יוחנן, לא נצרכה אלא לנפל שכולו קיים ועדיין לא נתקשרו איבריו בגידין, שהרי כל איבריו נוצרים ועדיין אין עליו כזית בשר. הרי מבואר דהאברים נוצרים קודם לגיד, ואם כן הכי נמי מקודם חל איסור קדשים על האברים בעוד שלא נוצר הגיד, ותו לא אתי איסור גיד הנשה וחל עליו.

❧ דף צ' ע"א ❧

קנין תורה

יז. למה אין לפרש המשנה דאיירי בולד קדשים ואף על גב דבאמת איסור מוקדשין קדים, מכל מקום איסור גיד חייל עליה – הואיל ואיסור חמור הוא שנוהג בבני נח? (ב' דרכים)

(א) שהרי התנא שסובר שאיסור גיד נהוג בבני נח, רבי יהודה הוא. ומשנתינו לא אזיל כרבי יהודה, דהא קתני במשנתינו שגיד הנשה נהוג בין בירך של ימין ובין בשל שמאל, ואילו רבי יהודה שמעינן ליה לקמן דאמר אינו נהוג אלא באחד מהן.

(ב) דאף לרבי יהודה לא מצינו סברא זו דמשום חומריה דגיד דנהוג בבני נח חל נמי איסור גיד על איסור אחר, אלא לענין שנוהג בבהמה טמאה. דאף על גב דאיסור טמאה ממעי אמה היא, ואיסור גיד אינו עד שיוולד – דהא רבי יהודה אין נהוג בשליל קאמר במתניתין, אפילו הכי חייל גיד על איסור טמאה, כיון דאיסור טמאה לאו בעלמא הוא, ואיסור גיד חמור הוא שכן נהוג בבני נח. אבל לא מצינו שמפני כן יחול על לאו דקדשים דחמור יותר שעל ידה בא לידי כרת – כגון אם אכלו בטמאה, או פיגול ונותר.

כ. למסקנא האידך יש לפרש המשנה? (ב' אופנים)

(א) במבכרת שילדה בכור. דכיון דלא קדוש ולד בבכורה אלא ביציאתו מן הרחם, שניהם חלים בבת אחת. ואשמעינן תנא דידן דאף על גב דאין גיד הנשה נהוג בשאר מוקדשין, דכיון שאיסור מוקדשין קדים שוב אין חל עליהן איסור גיד הנשה. אפילו הכי יש מוקדשין שהגיד נהוג בהן, כגון בכור, וממה נפשך; אם גיד הנשה נהוג בשליל, איסור גיד קודם ותו לא פקע, ואף אי אין נהוג בשליל, הרי תרוייהו בהדי הדדי אתו, ושניהם חלים.

(ב) לעולם איירי המשנה גם בשאר ולדות קדשים, וסבר האי תנא ולדות קדשים בהווייתן [בשעת לידתן] הן קדושים, ולא במעי אמן. הילכך איסור גיד נהוג בכולן, משום דאיהו קדים, כיון דנהוג בשליל ותו לא פקע.

כא. "רבי חייא בר יוסף אמר, דאין איסור גיד הנשה נהוג במוקדשין רק בקדשים הנאכלין – כגון חטאת ואשם ושלמים. אבל בקדשים שאינן נאכלין – כגון עולה, אין איסור גיד נהוג. ורבי יוחנן אמר אחד קדשים הנאכלין ואחד קדשים שאינן נאכלין, איסור גיד הנשה נהוג בהן", האידך מתפרש מחלוקתם; לרב פפא ללישנא קמא, רב פפא ללישנא בתרא, לרב נחמן בר יצחק?

(א) ללישנא קמא דרב פפא לא נחלקו, אלא רבי יוחנן דאמר שהוא נהוג בעולה איירי לענין להלקותו, שאם אכלו לוקה גם על גיד הנשה. ורב חייא בר יוסף שאמר שאין נהוג בעולה איירי לענין להעלותו למזבח, שאין איסור להעלותו למזבח.

(ב) ללישנא בתרא דרב פפא לא נחלקו, אלא רבי חייא בר יוסף שאמר אין נהוג בעולה, איירי לענין אם צריך לחלצו מן הירך לפני העלאתו על גבי המזבח. ורבי יוחנן דאמר שהוא נהוג בעולה, איירי לענין להעלותו בפני עצמו, שאם פירש מן הירך, אין להעלותו.

(ג) לרב נחמן בר יצחק, נחלקו בגיד הנשה של קרבן עולה אם מותר להעלותו כשהוא עדיין מחובר בהירך [אבל להעלותו בפני עצמו לכולי עלמא אסור].

כב. האידך דרשינן הא דכתיב 'והקטיר הכהן את הכל המזבחה' וכתוב נמי 'ועשית עולותיך הבשר והדם'; לתנא קמא, ולרבי?

לתנא קמא: הא דכתיב והקטיר הכהן את הכל המזבחה בא לרבות העצמות והגידים והקרנים והטלפים, שעולין ואפילו אם פרשו. והא דכתיב ועשית עולותיך ה'בשר והדם' דמשמע רק בשר ודם ולא דברים אחרים, היינו לענין אם פקעו מעל האור. שעיכולי בשר שפקעו מעל האור אתה מחזיר, ואי אתה מחזיר עיכולי גידים ועצמות שפקעו מעל האור.

לרבי: והקטיר הכהן 'הכל' באה לרבות שיקטיר עצמות, גידין [המותרין], שהם דומין לעצמות, קרנים, והטלפים כל זמן שהם מחוברים. אבל אם פירשו חלקים אלו מן הבשר אפילו הם בראשם של מזבח ירדו, דלכן כתיב ועשית עולותיך ה'בשר והדם'.

קנין תורה

דף צ' ע"ב

כג. להתנא קמא למה אין צריך לקרא לרבות גידין ועצמות כשהם מחוברין? ורבי למה צריך קרא לכך?

תנא קמא: מידי דהוה אראשה של עולה דצריך שיקריבנו שלם, כדכתיב ואת הראש, והרי עצמות הרבה יש בראש. ואם כן הא דכתיב והקטיר 'הכל' לא איצטריך לרבותן, אלא שאפילו אם פירשו יקטירם.
לרבי: אין הכי נמי דגידין ועצמות של היתר שהם מחוברים אין צריך קרא לרבות, אבל לגיד הנשה שאסור באכילה שפיר צריך קרא שמוטר להעלותו כשהוא מחובר. ואם כן ליכא קרא לרבות שאפילו אם פירשו, יעלו.

כד. מהו יסוד המחלוקת דרבי ורבנן אם הקרא מרבה דמותר להעלות גיד הנשה כשהוא מחובר?

רבנן סוברים דאין לומר שהפסוק בא לרבות שיקריב גיד הנשה כשהוא מחובר, דהא כתיב לענין קרבנות ונסכיהם שה אחד מן הצאן מן המאיתים ממשקה ישראל, וילפינן מיניה דהיינו רק מן המותר לישראל, אבל גיד הנשה דאסור לישראל לא. ועל כרחק בא הפסוק לרבות גידין ועצמות המותרים לישראל, שאפילו אם פירשו יעלו. אבל רבי סובר דכמו שחלב ודם אסורין לאכול, ומכל מקום קרבים לגבוה, הכי נמי גיד מותר להקריבה אף שאסור באכילה. והא דילפינן דצריך להיות 'מן המותר לישראל' היינו רק למעט טריפה. אבל מן בהמה הכשרה, קרב כולה ואף חלקים האסורים לישראל.

כה. למה סבירא לחו לרבנן דאין להביא ראיה מחלב ודם שקרבים על המזבח, דאף גיד הנשה קרב על גבי המזבח?

שאני חלב ודם דמצותן בכך - שהם עיקר הקרבן.

כו. מה עושין עם גיד הנשה של עולה; לרב הונא, ולרב חסדא? ומחו יסוד מחלוקתם?

לרב הונא, חולצו מן הירך ומשליכו לתפוח [צבור האפר שבאמצע המזבח שהיו גורפין האפר תמיד וצוברין שם וכשהוא רבה מוציאין אותו לחוץ והוא נקרא תפוח]. דאסור להקריבו משום דבעינן ממשקה ישראל, שדבר הנקרב על גבי המזבח צריך להיות מן המותר לישראל.
לרב חסדא, אין צריך לחלצו אלא יכול להקריבו על המזבח. דהא לא כתיב איסור בגיד הנשה שלא יאכלנו המזבח, אלא כתיב על כן לא יאכלו בני ישראל.

כז. האידך תירץ רב הונא הברייתא "גיד הנשה של שלמים, חולץ ממנה הגיד ומכבדו לאמה שבעזרה, אבל גיד הנשה של עולה, מעלהו", ולכאורה משמע שמעלהו ומקטירו על גבי המזבח?

כוונת הברייתא שמעלהו על גבי מזבח, וחולצו שם ואינו מקטירו. אלא דמכל מקום צריך להעלותו יחד עם הגיד משום שנאמר הקריבחו נא לפחתך וגנאי הוא להביא ירך מפורעת למזבח.

כח. למה אין צריך לשרוף גיד הנשה של שלמים משום נותר? (רש"י)

דכי כתיב שרפה בנותר, בדבר הראויה לאכילה כתיב, כדכתיב (ויקרא יט) יאכל והנותר ישרף.

קנין תורה גליון

כז. למה ירך של שלמים נחתך בעזרה, והלא נאכל בכל העיר? (ב' דרכים ברש"י)

(א) באמת גרסיןן חטאת ואשם שהן נאכלין בעזרה, (ב) משום חזה ושוק של כהנים והגיד בתוכו, ורוב אכילתן ודירתן בעזרה ולשכותיהם ששם היו ישנים, נקט נמי שלמים.

ל. מה הן הארבעה פעמים דמצינו 'גוזמא' במשניות?

(א) במס' תמיד, תפוח היה באמצע המזבח, פעמים היה עליו כשלש מאות כור דשן. אמר רבא, שהוא 'גוזמא' - מילתא בעלמא ולא דווקא, דמעולם לא הגיע לשלש מאות כור.
(ב) במס' תמיד, כשבאין לשחוט התמיד, משקין אותו בכוס של זהב כדי שיהא נוח להפשיט. ואמר רבא שהוא 'גוזמא' - דלא היה כוס של זהב דווקא. אבל שמואל סבירא ליה דהך דוקא הוא בשל זהב, דאין עניות במקום עשירות.
(ג) תנן, גפן של זהב היתה עומדת על פתחו של היכל ומודלה על גבי כלונסות. וכל מי שהיה מתנדב גרגיר או אשכול מביא ותולה בה. אמר רבי אלעזר ברבי צדוק, מעשה היה ונמנו עליה שלש מאות כהנים לפנותה, והיינו גוזמא [דלא היו צריכים לכל כך כהנים לפנותה].
(ד) תנן, רבן שמעון בן גמליאל אומר משום רבי שמעון הסגן, פרוכת עוביה טפח ועל שבעים ושנים נימים נארגת, ועל כל נימה ונימה עשרים וארבעה חוטין, ארכה ארבעים באמה, ורחבה עשרים באמה ומשמונים ושתי רבוא חוטין נעשית [וללישנא בתרא ברש"י היינו נערות העסוקות בה], ושתיים עושים בשנה, ושלש מאות כהנים מטבילין אותה כשהיא נטמאת. והיינו לשון הואי דלא בעי כולי האי כהנים להטבילה.

לא. למה עשו פרוכת שארכה ארבעים אמה ורחבה עשרים? (רש"י - ב' דרכים)

(א) ארכה לגובהו של פתח אולם, ורחבה לרחבו, שפתח האולם גובהו מ' ורחבו כ', ופרוכת פרוסה נגדו לצניעות בעלמא. (ב) אף פרוכת הדביר כך מדתו, רחבו לרחבו של היכל, שהוא כ' אמה, וגבהו לגבהו מן העלייה ועד הרצפה, וכן נראה לרש"י.

לב. באיזה מקומות מצינו שדברה תורה לשון הואי, ודברו הנביאים לשון הואי?

בתורה, דכתיב ערים גדולות ובצורות בשמים ובודאי לא הגיעו עד שמים, אלמא לא דק.
בנביאים, דכתיב אצל אדוניה ותבקע הארץ לקולם, דנראה מקול ההמון כאילו היא נבקעת.

לג. באיזה ירך נוהג איסור גיד השנה; לתנא דמשנה, ולרבי יהודה?

לתנא דמשנה: נוהג בין בירך של ימין ובין בירך של שמאל.
לרבי יהודה: אינו נוהג אלא באחת מהן, והדעת מכרעת את של ימין.

לד. באיזה שני דרכים יש לפרש דברי רבי יהודה 'והדעת מכרעת', ומהו הנפקא מינה ביניהם?

'דעת תורה' שהוא של ימין, ולפי זה פשיטא ליה בודאות שאינו נוהג אלא בימין.
'דעת נוטה' שהוא של ימין, דהיינו שבאמת הוה ספק, אבל נראה במקצת שהוא ימין [לפי דסתם הנאבק עם חבריו כשהוא נותן ימינו לשמאל חבריו וחובקו, ידו מגעת מאחוריו עד ירך ימינו].

קנין תורה גליון

לח. שנינו בברייתא, "העצמות והגידים והנותר של פסח, ישרפו לששה עשר ולא בהמשה עשר", למה אין לפרש דהיינו; (א) גידין שיש בהן בשר, (ב) בגדי צואר דקשין כעצמות?

(א) בגידין שיש בהן בשר: דהרי יכול לאוכלם בליל פסח, ולמה יהא מותרין. ואם איירי כשקרה ונעשו נותר, הא כבר קתני בברייתא 'נותר'.

(ב) בגדי צואר דקשין כעצמות, ודרכן לשיירן על כרחו: אם לאו בשר נינהו, הא יכול לזרקן לאשפה, ואינם צריכים שריפה.

לו. איזה עצמות צריכין לשרוף משום נותר? ולמה? (רש"י)

דוקא עצמות שיש בהן מוח, מפני ששמשו את הנותר, דמוח הוי כבשר, ולפיכך טעונין שריפה כנותר עצמו. אבל עצמות דלאו בר אכילה נינהו, אין טעונין שריפה דכתיב לא תותירו וגו' כל דקרינן ביה לא תותירו קרינן ביה תשרפו, ואידך לא.

לז. והאיך אפשר לפרש הברייתא דאיירי בגיד הנשה אליבא דרבי יהודה אם אמרינן 'דעת נומה'?

אליבא דרבי יהודה דאמר אינו נדהג אלא באחת, ומספקא ליה הי אסור והי שרי, הלכך על כרחיה צריך לשייר הגי גידין. אבל מכל מקום שניהם בעי שריפה, דבכל אחד יש להסתפק האם זהו הגיד של היתר והוי נותר.

דה צ"א ע"א

לח. והאיך תירצו הברייתא אי אמרינן דלרבי יהודה נהג רק בימין בודאי דכן 'דעת תורה' מכרעת? (ג' דרכים)

(א) כשהוכרו ולבסוף נתערבו, שאין יודעין איזה ניטל מן הימין ואיזה מן השמאל.

(ב) בשומן הגיד שהוא מותר מדאורייתא. דשנינו בברייתא, שמנו של גיד מותר באכילה, וישראל קדושים העושין סייג לתורה נהגו בו איסור. והלכך על כרחיך משייר ליה משום מנהג, ומכל מקום צריך שריפה הואיל ומדאורייתא בר אכילה הוא. [ולפי"ז לא אויל הברייתא דוקא אליבא דרבי יהודה, עי' שינון בהערה].

(ג) אליבא דרב יהודה שאמר בשם שמואל, שני גידין הן; פנימי סמוך לעצם [גיד הארוך ונתון לארכו של שופי כשפורעין את הירך ופושט בכל הירך, ראשו אחד מחובר בעצם האליה ומשם נפשט לאורך השופי עד מקום חיבור הקולית ועצם הירך ושם הוא סמוך לעצם] אסור מן התורה, וחייבין עליו מלקות. והחיצון סמוך לבשר [גיד קצר הנתון לרוחב השופי בסופו מובלע בכף הסובבת את הקולית, והוא נתון בצד חיצון של ירך] אסור מדרבנן, ואין חייבין עליו מלקות, דלאו היינו על הכף אלא בתוך הכף. ובההוא חיצון עסקינן שאסור רק מדרבנן, והלכך אסור באכילה מדרבנן, ומכל מקום צריך לשרפו משום דמדאורייתא מותר הוא. [וגם לתירוץ זה אין הברייתא תלוי בשיטת רבי יהודה, עי' שינון בהערה].

לז. שנינו בברייתא "מי שאכל משני גידי הנשה של שתי ירכות של בהמה אחת, מוימין ומשמאל, מזה כזית ומזה כזית; לתנא קמא לוקה שמונים. לרבי יהודה, אינו סופג אלא ארבעים", האיך חוכיחו דאיירי בשתי אכילות ושתי התראות? ומה יש לחוכיח מזה לענין האיבועיא בדעת רבי יהודה אם 'דעת תורה' או 'דעת נומה'?

מדנקט 'אכל מזה כזית, ומזה כזית', ולא נקט אכל ב' זיתים משניהם.

הרי לכאורה מוכרח מכאן דלרבי יהודה פשיטא ליה דשל ימין הוא. דאם אינו אלא ספק, למה לוקה כלל, הא בכל אכילה לא היה אלא התראת ספק.

קנין תורה גליון

מ. היכן מצינו דרבי יהודה סבירא ליה התראת ספק לא שמה התראה, והיכן מצינו דסבירא ליה דשמה התראה?

לא שמה התראה: דשנינו בברייתא, דאשה שלא שהתה אחר גיטה שלשה חדשים, וניסת וילדה והולד הוא ספק בן תשעה מבעל הראשון, וספק בן שבעה לאחרון; **לתנא קמא**, בין הכה הבן האחד וחזר והכה את השני, או קלל האחד וחזר וקלל את השני, בין הכה שניהם בבת אחת, או שקלל שניהם בבת אחת, חייב משום דקסבר התראת ספק שמה התראה. **לרבי יהודה**, אינו חייב אלא אם כן הכה שניהם בהכאה אחת, דאז חייב דהתראת ודאי היא. אבל אם הכה בזה אחר זה, פטור משום דהוה התראת ספק.

שמה התראה: דנחלקו תנאי בברייתא בהא דכתיב ולא תותירו ממנו עד בקר והנותר ממנו עד בקר באש תשרופו למה אין לוקין על לאו של נותר; **לרבי יהודה** בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה, לעשותו לאו שניתק לעשה, דאין לוקין עליו. **לרבי יעקב**, משום דהוה לאו שאין בו מעשה, שהרי ישב לו ולא אכל, ומאליו נעשה נותר, וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו. הרי מבואר דלרבי יהודה אם לא בא הכתוב ונתקן לעשה, היה לוקה עליו, אף על גב ד'נותר' לעולם התראת ספק היא, דכל אימת שהתרו בו, יכול לומר עדיין לילה הוא, ויש לי עוד זמן לאכלו.

מא. שנינו בברייתא, "אכל שני גידין משתי ירכות של שתי בהמות; לתנא קמא, לוקה שמונים. לרבי יהודה, אינו לוקה אלא ארבעים", מהיכן יש להוכיח דאיירי כששניהם ימיניות? ומה יש להוכיח מזה לענין האיבעיא בדעת רבי יהודה אם 'דעת תורה' או 'דעת נוטה'?

מדנקט 'שתי בהמות' שמע מינה דשניהם ימיניות, [דאי ימין ושמאל, מה לי שתי בהמות ומה לי אחת].
הרי לכאורה מוכרח דפשיטא ליה לרבי יהודה שהוא של ימין. דאם מספקא ליה, לא היה לוקה כלל.

מב. ולפי זה למה לרבי יהודה אינו לוקה אלא ארבעים? ובמה הוא חולק על התנא קמא?

משום דאיירי כשאין כזית בהראשון או בהשני - אלא באחד מהם. ונחלקו רבנן ורבי יהודה בהא דשנינו בברייתא; **לתנא קמא** חייב על גיד הנשה, ואף על פי שאין בו כזית דקסבר בריה הוא, ובריה אין צריכה שיעור. **ולרבי יהודה** אינו חייב עד שיהא בו כזית, דסבר לאו בריה חשיב, אלא כחתיכה מן הבהמה.

מג. לפי מה דנפשט בגמ' ד'דעת תורה' פשוט לרבי יהודה שהוא של ימין, מהיכן פשטו? (ר' דרכים)

(א) משום דכתיב הירך דהיינו המיומנת שבירך. אבל רבנן סוברים, הא דכתיב 'הירך' לאשמועינן אתא דבההוא גיד קאי, דפשיט איסוריה בכוליה ירך, הוא וקנקנותיו ושרשיו נפשטין בכל הירך, והיינו גיד הפנימי הגדול הנמצא בתחלת פריעת הירך, לאפוקי חיצון דלא.
(ב) דכתיב בהאבקו עמו כאדם שחובק את חבירו וידו מגעת לכף ימינו של חבירו מאחוריו.
(ג) שרו של עשוי נדמה לו ליעקב כאילו הוא עובד כוכבים, ולכן טפלו יעקב לימינו כדי שיהא מזומן לאוחזו אם יקום עליו, והמלאך נגע בירך הסמוכה לו. וכדאמרין, ישראל שנטפל לו עובד כוכבים בדרך, מחברו לימינו.
(ד) שרו של עשוי נדמה ליעקב כתלמיד חכם, וחלק לו יעקב כבוד כאילו הוא רבו וטפלו לימינו, כדי שיהא יעקב לשמאל המלאך. כדאמרין, המהלך לימין רבו הרי זה בור - שאין בו חכמת דרך ארץ.
אבל רבנן החולקים על רבי יהודה ואסרו שני הגידין, סוברים שבא מאחורו של יעקב והכחו בשתיים, עד שנסו ממקומם ועלו.

קנין תורה גליון

מד. רבנן דלא איצטריך הא דכתיב 'בהאבקו עמו' למימרא דכדרך הנאבקים נגע בו, מה דרשו מיניה?

הא דאמר רבי יהושע בן לוי, מלמד שהעלו אבק מרגלותם עד כסא הכבוד. דכתיב הכא **בהאבקו עמו** וכתוב התם ה' **וכו' וענן אבק רגליו**.

מה. למה נקרא שמו 'גיד הנשה'?

לפי ש'נשה' - קפץ ממקומו. וכדכתיב **נשתה גבורתם** [קפצה גבורתם], **היו לנשים** [חלשים כנשים].

מו. האיד פירשו הפסוק 'דבר שלח ביעקב ונפל בישראל' לענין גיד הנשה?

דבר שלח ביעקב זה גיד הנשה ונפל בישראל שפשט איסורו בכל ישראל.

מו. האיד פירש רבי יוסי ברבי חנינא פירש הא דכתיב שאמר יוסף למשרתיו שהכינו הסעודה לאחיו 'וטבוח טבח והכין' ואלבא דאיזה מאן דאמר קאי?

'וטבוח טבח' שיפרע להן בית השחיטה שלא יאמרו בשר הנחירה אני אוכל. והכין טול גיד הנשה בפניהם, והיינו כמאן דאמר (לקמן דף ק'): גיד הנשה נאסר לבני יעקב בעודם בני נח.

מה. "ויותר יעקב לבדו", על מה נשתייר? ומה אפשר ללמוד ממנו?

נשתייר על פכין קטנים. שכל כלים החשובים והמקנה כבר העבירן את נחל יבק, ונשאר על פכין קטנים שלא הספיק להעביר, וחשכה לו. מכאן יש ללמוד שצדיקים חביב עליהם ממונם יותר מגופם, וכל כך למה, לפי שאין פושטין ידיהן בגזל.

דף צ"א ע"ב

מו. מנא ילפינן שתלמיד חכם לא יצא יחידי בלילה? (ח' מקורות)

(א) דכתיב ביעקב אבינו כשנאבק עמו שרו של עשיו ויאבק איש עמו עד עלות השחר שמע מינה לא ניתנה רשות למזיק להזיק ביום, אבל בלילה כשנשאר יחידי, הוזק.

(ב) כשאמרה נעמי לרות שילך לבועז הנה הוא זורה את גורן השעורים הלילה כתיב אחריו ויהי בשכבו וגו' שאמרה לה דעי שאחר שיגמור לזרות לא יבא לביתו לשכב, כיון שגנאי הוא לתלמידי חכמים לצאת בלילה, ולכן **וישכב בגורן**.

(ג) כתיב **וישכם אברהם בבקר ויחבוש את חמורו וגו'** ולא הלך קודם היום, ואף על גב דלאו יחיד הוה, וכל שכן כשהולך יחידי.

(ד) כתיב **לך נא דאד' את שלום אחיך ואת שלום וגו'** בעת שאדם יכול לראות, דהיינו ביום.

(ה) דכתיב **ויזרח לו השמש כאשר עבר את פנואל**, ואמר רבי עקיבא, שאלתי את רבן גמליאל ואת רבי יהושע בשוק שמוכרין בו בשר של המקום 'אימאום' כשהלכו ליקח בהמה למשתה בנו של רבן גמליאל, למה כתיב **ויזרח לו השמש**, וכי שמש לו לבד זרחה, והלא לכל העולם זרחה. תירץ רבי יצחק, שמש הבאה בעבורו קודם זמנה [דעל ידי כן לא יצא משם בלילה], זרחה בעבורו [כדי שלא יצא יחידי בלילה].

קנין תורה גליון

נ. האיד פירשו הא דכתיב 'ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה' דמשמע דכבר הגיע לחרן, ואחר כך כתיב 'ויפגע במקום' דהיינו בית אל, הרי אכתי לא הגיע לחרן?

באמת מתחלה הגיע יעקב לחרן, ואז אמר וכי אפשר שעברתי על מקום שהתפללו אבותי ואני לא התפללתי. כאשר נתן דעתו לחזור, נתקצרה הדרך ונתקמצה לו, מיד ויפגע במקום כאדם הפוגע בחבירו שבא כנגדו.

נא. היכן מצינו ששקעה השמש עבור יעקב אבינו?

דלאחר שהתפלל יעקב אבינו שם רצה לחזור לחרן, אמר הקדוש ברוך הוא, צדיק זה בא לבית מלוני ויפטר בלא לינה, מיד בא השמש כדכתיב וילן שם כי בא השמש ללמדנו ששקעה קודם זמנה.

נב. האיד פירשו הא דכתיב 'ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו' דמשמע דהרבה אבנים הו, ואחר כך כתיב 'ויקח את האבן' דמשמע אבן אחד היח?

שמתחלה היו הרבה אבנים, ונתקבצו כל אותן אבנים למקום אחד, וכל אחת ואחת אומרת עלי יניח צדיק זה ראשו, וכולן נבלעו ונעשו אבן אחת.

נג. מה החשבון שהסולם מוצב ארצה היה רחבו שמונת אלפים פרסאות?

דכתיב והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו משמע שעולים יחד ולא זה אחר זה, וכן יורדים יחד, וכאשר פגעו העולים והיורדים, הו להו ארבעה הרי צריך רוחב הסולם להחזיק ארבעתן. וכתיב במלאך וגויתו כתרשיש דהיינו כים ששמו תרשיש, וקבלנו במסורה דתרשיש היה גדול שני אלפים פרסאות, הרי היה הסולם צריך להיות רחב שמונה אלפים פרסאות.

נד. למה רצו המלאכים לסכן יעקב אבינו? והאיד שמרו הקדוש ברוך הוא?

שהיו עולין ומסתכלין בדיוקנו של מעלה [פרצוף אדם שבארבע חיות בדמות יעקב], ויורדין ומסתכלין בדיוקנו של מטה, בעו לסכוניה ליעקב אבינו מחמת קנאה. והנה ה' נצב עליו לשמרו ואלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאמרו, שהיה הקדוש ברוך הוא עומד עליו כאדם שמניף על בנו במניפה להצילו מן השרב.

נה. האיד פירשו הא דאמר הקדוש ברוך הוא ליעקב בחלום 'הארץ אשר אתה שוכב עליה לך אתננה ולזרעך' הא מאי רבותיה, וכי ארבע אמות משכבו הכסיהו לתת לבניו?

מלמד שקפלה הקדוש ברוך הוא לכל ארץ ישראל והניחה תחת יעקב אבינו שתהא נוחה ליכבש לבניו כד' אמות.

נו. למה אמר המלאך 'שלחני כי עלה השחר', וכי גנב או גונב נפשות היה שמתירא מן השחר?

דמיום שנברא לא הגיע זמנו לומר שירה עד עכשיו.

קנין תורה גליון

נז. באיזה ג' דברים הביבין ישראל לפני הקדוש ברוך הוא יותר ממלאכי השרת באמירת שירה?

- (א) ישראל אומרים שירה בכל שעה ומלאכי השרת אין אומרים שירה אלא פעם אחת ביום, וי"א פעם אחת בשבת, וי"א פעם אחת בחודש, וי"א פעם אחת בשנה, וי"א פעם אחת בשבוע, וי"א פעם אחת ביובל, וי"א פעם אחת בעולם.
- (ב) ישראל מזכירין את השם אחר שתי תיבות שנאמר **שמע ישראל ה' וגו'** ומלאכי השרת אין מזכירין את השם בשירתם עד לאחר שלש תיבות כדכתיב **קדוש קדוש קדוש ה' צבאות.**
- (ג) אין מלאכי השרת אומרים שירה למעלה עד שיאמרו ישראל למטה, שנאמר **ברן יחד כוכבי בקר** ישראל המשולים לכוכבים, והדר **ויריעו כל בני אלקים.**

נח. האיך תירצו הא דאמר רב חננאל בשם רב, שלש כתות של מלאכי השרת אומרות שירה בכל יום, אחת אומרת קדוש, ואחת אומרת קדוש, וכת השלישית אומרת 'קדוש ה' צבאות', דאם כן נמצא דמלאכים דכת השלישית אומרים השם אחר תיבה אחת? צריך לומר שאחת אומרת 'קדוש', ואחת אומרת 'קדוש קדוש', ואחת אומרת 'קדוש קדוש ה' צבאות'.

דף צ"ב ע"א

נמ. האיך תירצו הא דאומרים המלאכים שם ה' לאחר שתי תיבות באומרם 'ברוך כבוד ה' ממקומו' (ב' דרכים)

- (א) המלאכים הקרויים 'אופנים' הוא דאמרי ליה, שהם מכסא הכבוד עצמו, והא דצריך ג' תיבות היינו ב'שרפים'.
- (ב) כיון שניתן רשות להזכיר השם - דכבר הזכירוהו בקדוש לאחר שלש תיבות של שבח, כבר אין צריכים להמתין.

ס. על מה מרמז הא דאמר המלאך 'כי שרית עם אלהים ועם אנשים'?

רמז לו שעתידים שני שרים לצאת ממנו, ראש גולה שבבבל [אנשים], ונשיא שבארץ ישראל שסמוכים הם ונקראים אלהים [דכתיב **עד האלהים יבא דבר שניהם**], מכאן רמז לו המלאך גלות.

סא. על מהא קאי הא דכתיב בחלום של שר המשקים 'ובגפן שלשה שריגים והוא כפורחת עלתה נצה הבשילו אשכולותיה ענבים' (ז' דרכים)

- (א) **ובגפן שלשה שריגים** אלו ג' 'שרי גאים' - עשירים וקרובים למלכות היוצאים מישראל שנמשלו לגפן בכל דור ודור. פעמים ששנים כאן ואחד בארץ ישראל, פעמים ששנים בארץ ישראל ואחד כאן.
- (ב) **שלשה שרי גוים** - מלאכים, שמלמדים זכות על ישראל בכל דור ודור.
- (ג) **גפן** זה העולם, **שלשה שריגים** זה אברהם יצחק ויעקב, והיא **כפורחת עלתה נצה** אלו אמהות [שאין חשוב הנץ כל כך כמו שריגים שהם ענפים קשים] **הבשילו אשכולותיה ענבים** אלו השבטים.
- (ד) **גפן** זה תורה, **שלשה שריגים** אלו משה ואהרן ומרים, והיא **כפורחת עלתה נצה** אלו סנהדרין, **הבשילו אשכולותיה ענבים** אלו הצדיקים שבכל דור ודור.
- (ה) **גפן** זה ירושלים **שלשה שריגים** זה מקדש, מלך, וכהן גדול, והיא **כפורחת עלתה נצה** אלו פרחי כהונה המשרתים במקדש, **הבשילו אשכולותיה ענבים** אלו נסכים.
- (ו) **גפן** זו תורה **שלשה שריגים** זה באר, עמוד ענן, ומן, והיא **כפורחת עלתה נצה** אלו הבכורים שהכניסן לארץ טובה ומלאה פירות, ומביאין ממנה בכורים בפריחת גמר בשולם, **הבשילו אשכולותיה ענבים** אלו נסכים.
- (ז) **גפן** אלו ישראל דכתיב **גפן ממצרים תסיע**, **שלשה שריגים** אלו שלשה רגלים שישראל עולין בהן בכל שנה ושנה, והיא **כפורחת** הגיע זמנן של ישראל לצאת מכאן ולפרות ולרבות, דכתיב **ובני ישראל פרו וישרצו**, **עלתה נצה** פירושו עלתה זמן הנצה להזות דם נצחן של מצרים, דכתיב **ויז נצחם על בגדי וכל מלבושי אגאלתי**, **הבשילו אשכולותיה ענבים** הגיע זמנה של מצרים לשותות כוס התרעלה.

קנין תורה גליון

סב. כנגד מי הם השלשה כופות הנאמר במצרים [בספור החלום וכוס פרעה]?

אחד ששתה בימי משה, אחד ששתה בימי פרעה נכה שהחריבה נבוכדנצר, ואחד שעתידה לשתות עם כל העובדי כוכבים.

סג. נמשלה ישראל לגפן, כנגד מי הם; זמורות שבה, אשכולות שבה, עלין שבה, וקנקנות שבה?

זמורות שבה: אלו בעלי בתים - דמה הזמורה הזו מוציאה לולבין, ועלים, ופרי - שהוא עיקר הגפן. כך בעלי בתים גומלי חסד ומחזיקים ידי עניים ומפזרים ממונם למלכות בשביל אחיהם ומתקיימים על ידם. אשכולות שבה: הם עיקר הגפן ותכליתה, אלו תלמידי חכמים. עלין שבה: הם אלו שסובלין הרוח ומגינים על האשכולות שלא יכם שרב ושמש ורוחות, והם עמי הארץ שחורשין וזורעין וקוצרין מה שתלמידי חכמים אוכלים. קנקנות שבה: דלא חזו למידי, אלו ריקנים שבישראל.

סד. באיזה אופן פירשו הפסוק 'ואכרה לי בחמשה עשר כסף וחומר שעורים ולתך שעורים'?

אין 'כירה' אלא לשון מכירה שנאמר בקברי אשר 'בריתי' לי דהיינו קניתי. 'בחמשה עשר' זה ט"ו בניסן שבו נגאלו ישראל ממצרים, 'כסף' אלו צדיקים כדכתיב צרור הכסף לקח בידו, 'חומר [שלשים סאין] שעורים ולתך [ט"ו סאין] שעורים' אלו מ"ה צדיקים שהעולם מתקיים בהם.

סה. על מה קאי הא דכתיב "ואקחה 'שלשים הכסף' ואשליך אותו בית ה' אל היוצר"? (ג' דרכים)

(א) שלשים הצדיקים שבארץ ישראל. (ב) שלשים צדיקי אומות העולם, שאומות העולם מתקיימים עליהם. (ג) שלשים מצוות שקבלו עליהם בני נח.

סו. איזה שלשה מצוות מקיימין בני נח?

(א) אין כותבין כתובה לזכרים [דאף על פי שחשודין למשכב זכור ומייחדין להם זכר לתשמישן אין נוהגין קלות ראש במצוה זו כל כך שיכתבו להם כתובה].
(ב) אין שוקלין בשר המת של אדם במקולין איטליו - שאין אוכלין אותו בפרהסיא כל כך [ולפי' שני ברש"י 'בשר המת' היינו בשר בהמה שמתה מעצמה].
(ג) מכבדין את התורה.

דף צ"ב ע"ב

סז. האריך אמרו במשנה שאיסור גיד הנשה אינו נוהג בעוף מפני שאין לו כף, והרי רואין אנו שיש לו כף?

אכן יש לו בשר סביבות הקולית העליונה, אמנם אינו עגיל ואינו דומה לכף.

סח. מה הן צדדי הספיקות של רבי ירמיה בעוף שיש לו בשר עגיל הדומה לכף, או בהמה שהכף שלו אינו עגיל? והאריך נפשט לחלכה?

צדדי הספק: האם אזלינן אחר אותו בעל חי בפני עצמו, או אזלינן בתר המין. ונפשט: דנשאר בתיקו.

קנין תורה גליון

סמ. האם איסור גיד הנשה נוהג בשליל [בן ט' חי הנמצא בבחמה]?

לתנא קמא, נוהג בשליל. לרבי יהודה אינו נוהג בשליל.

ע. הא דממשיך המשנה 'וחלבו מותר', ואמר שמואל, שדברי הכל היא, למה אין לפרש דקאי (א) על חלבו של שליל (ב) על חלבו של גיד [לחורה אמינא]?

(א) חלבו של שליל: דהא נחלקו בה בברייתא; לרבי מאיר גיד הנשה נוהג בשליל וחלבו של שליל אסור. ולרבי יהודה, גיד הנשה אינו נוהג בשליל, וחלבו מותר. ואמר רבי אלעזר בשם רבי אושעיא, דנחלקו בולד בן תשעה חדשים שחי ועמד לפנינו משנשחטה ונקרעה אמו, והלך רבי מאיר לשיטתו דאמר לעיל (דף ע"ד.) שהוא טעון שחיטה, וכיון דלא משתרי בשחיטת אמו לאו שליל הוא דליקרי ביה כל וכו' בבחמה וכו' תאכלו, ולפיכך חלבו וגידו אסורים. ורבי יהודה לשיטתו דסבירא ליה שאין טעון שחיטה ונאמר כל וכו' בבחמה וכו' תאכלו ולפיכך חלבו וגידו מותרים.

(ב) חלבו של גיד [של כל בחמה]: דגם בזה נחלקו בברייתא, דלרבי מאיר גיד הנשה מחטט אחריו בכל מקום שהוא נבלע בבשר, וחותר שמנו מכל מקום שהוא נבלע ונשרש בבשר. לרבי יהודה, החלב הגבוה ונראה על השופי יחתכנו ומשליכו מפני מראית העין מפני שהוא דומה לגיד, אבל עיקרו ושרשו של שומן ושל גיד מותרין [שחלק הגיד הבלוע בבשר מותר באכילה].

עא. והאיד פירשו דברי שמואל למסקנא?

דבאמת כוונת שמואל לחלבו של גיד דלדברי הכל הוא מותר מן התורה. אבל מודה שמואל דלרבי מאיר מדרבנן אסור.

עב. שנינו בברייתא "שמנו של גיד מותר, וישראל קדושים נהגו בו איסור", האיד הוכיחו דאזיל כרבי מאיר?

מדקתני שנהגו בו איסור' על כרחך מבואר דאזיל כרבי מאיר, דאילו לרבי יהודה אפילו מנהג לאיסור ליכא.

עג. למה אין לדחות שהברייתא אזיל כרבי יהודה וסובר דהשומן אסור מדרבנן, אבל לרבי מאיר אסור אפילו מדאורייתא?

דהא שנינו בברייתא, גיד הנשה מחטט אחריו בכל מקום שהוא, ושמנו מותר. והרי מאיר אית ליה דצריך לחטט אחריו, ומכל מקום קאמר שמנו מותר. וצריך לומר דהא דקאמר שמנו מותר היינו מדאורייתא, והא דאמר בברייתא שנהגו בו איסור, היינו מדרבנן.

עד. איזה חלק מן הגיד אסור, ולמה; לרב יצחק בר שמואל בר מרתא בשם רב, ולעולא?

לרב יצחק בר שמואל בר מרתא בשם רב, לא אסרה תורה אלא 'קנוקות', דהיינו גידין דקין ההולכין באורך הירך מתחת הבשר מגיד החיצון לגיד הפנימי, לפי שהן רכין ונותנין טעם. אבל גיד עצמו שהוא בראש השופי, כיון שקשה הוא אינו חייב עליו, דהוה כעץ בעלמא.

לעולא, חייב על הגיד עצמו, דאף על פי שעץ בעלמא הוא מכל מקום התורה חייבה עליו, אבל הקנוקות מותרין.

עה. מתיכן הביא אביי ראייה לדברי עולא?

דאמר רב ששת בשם רב אסי, חוטין שבחלב [חוטין הכסלים, וגם בחלב שעל הקרב יש חוטין דקין] אסורין מדרבנן ואין חייבין עליהן כרת. אלמא 'חלב' אמר רחמנא ולא חוטין, הכא נמי 'גיד' אמר רחמנא ולא קנוקות.

קנין תורה גליון

עו. מה הדין באיסור חלב לענין; (א) חוטיין שבתוך החלב, (ב) חוטיין שבכוליא, (ג) לובן שבכוליא?

(א) חוטיין שבתוך החלב: אסורין באכילה, ואין חייבין עליהן כרת.

(ב) חוטיין שבכוליא: אסורין באכילה, ואין חייבין עליהן כרת.

(ג) לובן כוליא: נחלקו בה רבי ורבי חייא, אחד מהם אסרו ואחד מהם התיירו. רבה ורבי יוחנן היו משרשים אחריו, ורבי אסי היה חותך החלב שעל הכליות, אבל היה אוכל החלב שחפוי בתוך הכוליא.

דף צ"ג ע"א

עז. מהו הסברא שאמר אביי כוותיה דרבי אסי דצריך לחתוך החלב שעל הכליות ולא החלב שחפוי בתוך הכוליא?

דאמר רבי אבא בשם רב יהודה בשם שמואל, חלב שהבשר חופה אותו, מותר באכילה. אלמא דלא אסרה תורה אלא חלב 'שעל הכסלים' ולא שבתוך הכסלים. הכא נמי לא אסרה תורה אלא החלב 'שעל הכליות', ולא שבתוך הכליות.

עח. מה דינו של החלב הנמצא בכסלים תחת קרום העב ולבן היוצא למטה מבשר הכסלים? (רש"י)

יש שנוהגים איסור באותו חלב, לפי שאותו קרום אינו חשוב חפוי בשר, אבל בארץ אשכנז נוהגין בו היתר וגם בעיני רש"י נראה דחפוי גמור הוא.

עט. מה הורה רבי אבא בשם רב יהודה בשם שמואל בענין חלב שהבשר חופה אותו? ומה הקשו עליו מחלב שתחת מתניים? והאיך תירצו אביי?

חלב שהבשר חופה אותו: הורה שהוא מותר באכילה.

הקשו עליו: מזה דאמר הוא בעצמו בשם שהחלב שתחת המתניים אסור באכילה, אף שהוא מכוסה במתניים.

תירץ אביי: דבהמה בחייה כשהיא הולכת, איבריה נעים והמתניים פעמים שהן נמשכים כלפי מעלה והכסלים נמשכין כלפי מטה ואין החלב נכסה בהן. ולפיכך אין דינה כחלב מכוסה, ולכן אסור באכילה.

פ. מה הורה רבי אבא בענין חלב שעל המסס ובית הכוסות בסוף הקרב?

אסורין באכילה וענוש עליהם כרת, וזהו 'חלב שעל הקרב'.

פא. מה הורה רבי אבא בענין חלב שעל עצם הקליבוסת [המחובר לחולית האליה מלמעלה] תחת ראש המתן?

שהוא אסור באכילה וענוש כרת, וזהו 'חלב שעל הכסלים'.

פב. האם וכמה מן הדקין צריך גרירה מהחלב שעליו?

'ריש מעיא באמתא' - כשהדקין יוצאין מן הקבה צריך לגרר חלב שעליהן אורך אמה משום חלב שעל הדקין. [ומה שכתב רש"י שנחלקו בו רבי ישמעאל ורבי עקיבא אין הכוונה שנחלקו בו לדינא אם מותר או אסור, אלא מהיכן נדרש איסורו; לב אריה, עיי"ש].

קנין תורה גליון

פג. מה הורה רבי אבא בענין חוטין שביד [שאנו נוטלין מן הכתף]? ומה הקשה לו רב ספרא? ומה תירץ רבא? ואיזה נפקא מינה נתחדש לנו בתירוץ?

חוטין שאנו נוטלים מן הכתף: אסורין באכילה.
הקשה לו רב ספרא: מי אמר רחמנא 'לא תיכול בשרא' הרי חוטין אלו אינן חלב אלא בשר.
תירץ לו רבא: ומי אמר רחמנא דמותר לאכול דם, והרי הם מלאים דם. וכיון שאין איסורם אלא משום דם אם חתכם ומלחם, מותר אפילו לבשלם בקדירה.

פד. כמה חוטין יש בכסלים בצד ימין ובצד שמאל, ולכמה חוטין הם מתפצלים בכל צד? ומה הנפקא מינה בידיעה זו?

חמשה חוטין יש בכסלים, שלש מצד ימין ושתים מצד שמאל. השלש מצד ימין מתפצל כל אחד לשנים, והשנים מצד שמאל מתפצל כל אחד לשלשה, נמצא דבסך הכל יש בכל צד ששה וראשן אחד מחובר בשדרה, וראשי הפצולין נדבקין תחת החזה בראשי הצלעות.
ונפקא מינה, שאם ישלפנו להחוטין מיד אחר השחיטה בעודם חם, נשלפים הם בקלות, אבל אם לא שלפם מיד צריך לחטוט אחריהם עד שימצא במספר הזה.

פה. כמה מקומות יש ובהם חוטים של איסור, והיכן הם? ומהו הנפקא מינה משום מה הם אסורים?

ה' מקומות יש, ג' מהם - שבטחול, ובכסלים, ובכליות - אסורים משום חלב. וב' מהם - שביד ושבלחי - אסורים משום דם.
ונפקא מינה לידע מאיזה טעם הוא אסור, דאלו האסורים משום דם אם מחתך ומולח אותם, מותרים באכילה. אבל אלו האסורים משום חלב אין להם תקנה.

פו. כמה קרומים יש האסורים באכילה, והיכן הם?

חמשה: ג' מהם - שבטחול, כסלים, וכליות - אסורים משום חלב. וב' מהם - שבביצים של זכר, ושעל המוח - אסורים משום דם.

פז. עד איזה מקום צריך לקלוף את הטחול מהקרום שעליו?

ללוי בריה דרב הונא בר חייא. עד מטה.
לרב הונא בר חייא בשם רב ירמיה בר אבא בשם רב, לא אסרה תורה אלא קרום שעל הודד [מקום עוביו] בלבד.

פח. האידן הוכיח לוי כשיטתו מהא דשנינו בברייתא "קרום שעל הטחול אסור, ואין חייבים עליו כרת"?

דלכאורה אין לפרש דהיינו שעל מקום עוביו - דאם כן למה אין חייבין עליו כרת הא חלב הקרב הוא. אלא על כרחך כוונתו להקרום שעל הטחול, דאף שאין חייבין עליו כרת אסור הוא באכילה.

פז. האידן תירצו הא דשנינו בברייתא אחת שחייבין כרת על קרום שעל הטחול ושעל הכוליא, ובברייתא אחרת שנינו שאין חייבין עליהן כרת?

טחול: הא דחייב כרת היינו במקום עביו, והא דאין חייבין עליו כרת היינו שלא במקום עביו.
בכליות: הא דחייב עליו כרת היינו בקרום העליון שעל הכליות שיש עליו קרום דק והוא חלב גמור. והא דאין חייבין עליו כרת היינו בקרום התחתון.

קנין תורה

דף צ"ג ע"ב

צ. מהו טעם מחלוקת רב אמי ורב אסי בדין ביצי זכר שנתלשו אלא שעדיין מעורים בכים [ואחרי כן נשחטה הבהמה] האם הם אסורים או מותרים?

אחד מהם אסרו משום אבר מן החי, ואף על גב דעדיין תלויים בכיס - כחתוכין דמו, שהרי שוב אינן מתרפאים. ואחד מהם התירו שעדיין הם כמחוברין שהרי אינן מסריחין, ועל כרחך דעדיין הם מקבלים חיות מן הבהמה.

צא. האיד פירש האוסר זה שאינן מסריחין, והאיד פירש המתיר זה שאינן חוזרים לבריאותם?

האוסר פירש זה אינן מסריחין, משום דאין שולט בהם אויר. והמתיר סובר דזה שאינן חוזרים לבריאותם הוא רק משום דמשנתלשים הם נכחשים.

צב. למה אמר רבי יוחנן לרב שמן בר אבא דאף שביצי זכר אלו מותרים הם באכילה, מכל מקום לא יאכלם?

משום אל תטוש תורת אמך דצריך אתה לנהג מנהג מקומך שאתה מבבל ושם נוהגין בו איסורא.

צג. באיזה אופן מותר לאכול ביצים של בהמה בלי לקלוף הקרום?

עד שלשים יום משולד: מותרין באכילה בלא קליפת הקרום, כיון דאכתי לא נפיש דמיה ליבלע באיבריו. לאחר שלשים יום: אם יש בהן זרע אסורין, דבידוע שיש דם. ואם אין בהם זרע, מותרין לאכילה בלא קליפת הקרום.

צד. האיד אפשר לבדוק הביצים אם יש להם זרע?

אם יש בהם חוטין אדומים, הרי זה סימן שיש בהם זרע.

צה. מה הדין כחתיכת בשר אדום ביותר [וניכר שהוא מחמת דם הצרור בתוכה]; (א) חתכה להבשר ומלחה, (ב) תלייה בשפוד בתוך התנור, (ג) הניחם על גבי גחלים וצלאם?

(א) חתכה להבשר ומלחה: אפילו לקדרה לכולי עלמא שפיר דמי.
(ב) אם תלייה בשפודא בתוך התנור לצלות: אפילו בלא חתיכה ומליחה מותרת באכילה [ואינו צריך אלא כדי מליחת צלי שהוא דבר מועט], דהואיל והוא תלוי הדם זב ממנו בשעת הצליה.
(ג) הניחם על גבי גחלים וצלאה: לרב אחא, הגחלים שואבים את הדם ממנו והלכך מותר באכילה. אבל רבינא סבירא ליה שהגחלים צומתין את הבשר ואינם מוציאים את דמו, והוא נצלה בתוכו ואסור.

צו. כשנחלקו רב אחא ורבינא מי מהם מקיל ומי מהם מחמיר? והלכתא כמאן?

בכל התורה כולה כולה רבינא לקולא ורב אחא לחומרא, והלכתא כרבינא לקולא, חוץ במחלוקת הנ"ל לענין בשר דאסמיק וכן לענין ביצים שיש בהם אודם, וגידי הצואר, דרבינא לחומרא ורב אחא לקולא, והלכתא כרב אחא לקולא.

קנין תורה

צו. הטמין ראש כבש בתוך רמין חם כדי להסיר שערו; (א) כשבית השחיטה למטה, (ב) הושיבו על צדדים, (ג) נקבי החוטם למטה?

(א) כשבית השחיטה מלמטה; לכולי עלמא מותר הוא באכילה כיון שהדם זב דרך החתך של בית השחיטה.
(ב) הושיבו על הצדדין [הלחיים]; ללישנא קמא אמרינן שהדם בתוכו נקפה ואינו יוצא ואסור באכילה. ללישנא בתרא הדבר תלוי, אם תחב בתוך הנקב דבר שמונע אותו מלהסתם, הרי זב הדם דרך הנקב והוא מותר באכילה. ואם לא תחב שם דבר, אמרינן דלא יצא ממנו הדם והוא אסור באכילה.
(ג) הושיבו באופן שנקבי החוטם למטה; ללישנא קמא הדבר תלוי, שאם תחב בתוך נקב החוטם דבר שמונע אותו מלסתום, הרי זב הדם דרך הנקב והוא מותר באכילה. ואם לא תחב שם דבר, אמרינן דלא יצא ממנו הדם והוא אסור באכילה. ללישנא בתרא, בכל אופן אמרינן דיצא ממנו הדם והוא מותר באכילה.

צח. מה הורה רב יהודה בשם שמואל בענין גיד הפנימי והחיצון?

הפנימי הוא סמוך לעצם וחייבין עליו. החיצון סמוך לבשר ואסור באכילה אבל אין חייבין עליו.

צט. האיד תירין הא דשנינו בברייתא, דהפנימי היינו המובלע בבשר? והאיד תירין הא דשנינו בברייתא שהחיצון קרי 'סמוך לעצם' דמשמע גלוי ואינו מובלע בבשר?

(א) דאותו גיד הארוך שסמוך לעצם חוזר ונכנס בבשר, והתם קרי ליה 'סמוך לבשר'.
(ב) הברייתא איירי בגיד הסמוך לבשר, אלא דבמקום שהטבחים פורעים אותה שם גלויה הגיד, במקום חתך הירך כשנחתכת ונפרשת מן האליה הוי ראש אותו גיד מחובר לעצם של קוליא, ולפיכך קרי לה 'סמוך לעצם'.

ק. טבח שניקר ויצא מתחת ידו ונמצא אחריו חלב, כמה חלב ימצאו אחריו שראוי להענישו, לרב יהודה ורבי יוחנן? והאיד פירש רב פפא שלא נחלקו?

רב יהודה אמר, דשיעורו בכשעורה. רבי יוחנן אמר, דשיעורו בכזית.
רב פפא אמר דלא פליגי, אלא דלהלקותו בעינן שיהא נמצא אחריו כזית, אבל להעבירו מלהיות טבח שיעורו בכשעורה.

קא. באיזה אופן פירש מר זוטרא הא דכשנמצא אחריו כשעורה מעבירים אותו, והא דכשנמצא כזית מלקינן אותו? והאיד פסקו בגמרא לחלכה?

שעורה: דוקא כשנמצא כשעורה במקום אחד. כזית: אפילו כשנמצא כזית מפוזר בב' או ג' מקומות.
לחלכה: להלקותו צריך כזית, ולהעבירו, שיעורו בכשעורה, ואין חילוק אחרת ביניהם [וממילא יש להחמיר בשניהם אפילו בב' וג' מקומות, עי' שינון בהערה].

קב. האם נאמנין הטבחין על גיד הנשה ועל החלב לומר נטלנוהו; לרבי מאיר, ולחכמים?

לרבי מאיר: אין הטבחין נאמנין על גיד הנשה ועל החלב לומר שנטלנוהו, מפני שטורח הוא להם לחטט אחריו.
לחכמים, נאמנין על שניהם.

קג. האם נהגו כרבי מאיר או כחכמים; ללישנא קמא, וללישנא בתרא?

ללישנא קמא: מתחלה נהגו כרבי מאיר שאין נאמנין על גיד הנשה, אבל לבסוף חזרו לומר שהם נאמנין על גיד הנשה.
ללישנא בתרא: מתחלה נהגו כחכמים שהן נאמנין על גיד הנשה, אבל לבסוף חזרו לומר כרבי מאיר שאין נאמנין. ואמר רב נחמן, דבזמן הזה הם נאמנין.

קנין תורה גליון

קד. האיך תירצו האיך אפשר דבזמנינו נאמנין יותר מאשר היה מתחלה, וכי אפשר דרי; ללישנא קמא, וללישנא בתרא?

ללישנא קמא: מעיקרא סברו כרבי מאיר שגיד הנשה צריך חטיטה, וכיון דטריחא להו מילתא לא מהימני וצריך לבדוק אחריהם. אבל לבסוף חזרו לומר כרבי יהודה שאין צריך חטיטה, והלכך נאמנין בזה הטבחים.
ללישנא בתרא: מעיקרא סברו כרבי יהודה דאין צריך חטיטה, ולפיכך אמרו חכמים דנאמנין. ולבסוף סברי כרבי מאיר דבעי חטיטה, ולכן אמרו אין נאמנים משום דהיו טבחים שזכרו את שיטת רבי יהודה דאין צריך חטיטה ונגררו אחריו, והלכך אמרו שאין נאמנין, משום דסבירא לן כרבי מאיר. אבל בזמן הזה דשכחו להא דרבי יהודה והוחזק המנהג כרבי מאיר, שוב אמרו שהם נאמנין.

ברכות לראש משביר

ידידנו הנגידים הנכבדים רודפי צדקה וחסד, אוהבי תורה ומוקירי רבנן ותלמידיהון

משפחת מארגענשטערן שיחיו

- נציבי חודש תשרי -

לעי"נ אביהם הרב מנחם מענדל ב"ר יצחק מרדכי ז"ל

זכות התורה תעמוד להם להתברך בכל משאלות לבם לטובה לאורך ימים ושנים טובות - ויתקיים בהם הבטחת נביאי אמת וצדק לא ימושו מפיק ומפי זרע זרעך אמר ה' מעתה ועד עולם

בברכת התורה

הנהלת חבורת קנין תורה

יום כיפור	תשפ"ה	לימוד היום	חזרת אתמול	חזרת החודש
זונטאג	צום גדלי'	צ: ☐	צ: ☐	פ: ☐
מאנטאג	ה' תשרי	צ: ☐	צ: ☐	פא: ☐
דינסטאג	ו' תשרי	צא: ☐	צא: ☐	פא: ☐
מיטוואך	ז' תשרי	צא: ☐	צא: ☐	פא: ☐
דאנערשטאג	ח' תשרי			
פרייטאג	ערב יום כיפור			
שבת	יום כיפור			

האינו	תשפ"ה	לימוד היום	חזרת אתמול	חזרת החודש
זונטאג	כ"ו אלול - א' סליחות	פט: ☐	פח: ☐	עט: ☐
מאנטאג	כ"ז אלול	פט: ☐	פט: ☐	עט: ☐
דינסטאג	כ"ח אלול	צ: ☐	פט: ☐	פ: ☐
מיטוואך	ערב ראש השנה			
דאנערשטאג	א' דראש השנה			
פרייטאג	ב' דראש השנה			
שבת	ג' תשרי			

זונטאג לך - ב' חשון

בחגיגה לימוד החודש: דף פג: (מתני') - דף צג: (מתני')
בחגיגה חזרת החודש: דף עד: (מתני') - דף פג: (סוף הפרק)

- איסור השגת גבול -

כל הזכויות ובכללן זכות צילום או העתקה אף לחלקים שמורות
לחבורת קנין תורה שע"י עמודי ציון דיאבוב
ואין רשות לצלם או להעתיק ביחוד אופן שהוא ללא רשות בסטב מההנהלה:
טל: 3x 718-438-1188 פקס: 718-298-2044
הערות על הגליון יתקבלו בדפוס ע"י אימיל: kiryantorah@amideizion.org

נח	תשפ"ה	לימוד היום	חזרת אתמול	חזרת החודש
זונטאג	כ"ה תשרי	צב: ☐	צא: ☐	פב: ☐
מאנטאג	כ"ו תשרי	צב: ☐	צב: ☐	פב: ☐
דינסטאג	כ"ז תשרי	צג: ☐	צב: ☐	פג: ☐
מיטוואך	כ"ח תשרי	צג: ☐	צג: ☐	פג: ☐
דאנערשטאג	כ"ט תשרי			
פרייטאג	א' דר"ח חשון	חזרה		
שבת	ב' דר"ח חשון	חזרה		